

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING

Øget samspil mellem skole og fritidsliv

Eksempelkatalog fra Udvalget om øget samspil mellem skole og fritidsliv

Indhold

Indledning	4
Folkeoplysning om kulturmøde, (dansk) identitet og det dansk-tyske grænseland.....	5
Teater-skoleprojekt med fokus på partnerskaber	7
DIF-rollekommuner: Kommuner rammesætter samarbejdet.....	9
Norrdjurs Skoletjeneste	11
Skoletjenesten Bornholm.....	13
Tekstil- og designværksted.....	15
Fiskeskolen	17
Filmprojekt	19
Dykning	21
Ungdomsskolens arbejde med uddannelsesparathed for skoletrætte unge	23
Klubbens samarbejde med skolen om skolens modtageklasser	25
Linjefag med afsæt i pædagogernes særlige kompetencer	27
Når klubben fungerer som brobygger mellem skole og fritidsinteresser.....	29
Fritidsklubben som brobygger mellem skole og erhvervsliv.....	31
Når skole, foreningsliv, inklusion og demokratisk dannelse går hånd i hånd	33
Fløjte i fjerde	35
Orkester: to gange træning og kamp i weekenden	37
Thanksgiving for 5. og 6. klasse: drama på engelsk	39
Skolesport – giver idrætsusikre børn mod til bevægelse	41
Skoleidrættens Forårsfestival – events, der skaber afsættet for samarbejdet mellem skole og forening .	43
Elevbyråd – et demokratiforløb fra teori til praksis, hvor elever er medskabere af byens rum	45
Kulturtjenesten på Frederiksberg	47
Den kulturelle rygsæk i Herlev.....	49
Musik Til Alle: Få en musikskolelærer med i årgangsteamet.....	51
Arkitektur i folkeskolen som et pædagogisk og fagligt greb	53
En dag i junglens tegn: Temadag hos spejderne	55
Unge i Front.....	57
Et samarbejde på tværs af lokale foreninger lærer skoleelever om friluftsliv.....	59
Retsforbeholdet – et undervisningsforløb af Europæisk Ungdom Aarhus på Sabro Skole	61
Foreninger på Skemaet – det aarhusianske ungdomsforeningsliv i åben skole	62

Indledning

Folkeskolereformen har skabt nye rammer for skolen. Med åben skole er skolerne forpligtede til at åbne sig mod det omgivende samfund og i højere grad samarbejde med det lokale idræts-, kultur- og foreningsliv samt lokale fritids- og klubtilbud, musik- og ungdomsskoler. Åben skole er derfor et centralt aspekt i henhold til øget synergi og samspillet mellem skole og fritidstilbud. Den længere skoledag betyder samtidig, at eleverne tilbringer kortere tid i SFO, klubtilbud, foreninger, på fritidshjem og i andre fritidstilbud. Denne omstilling kan udfordre organisering af de forskellige fritidstilbud.

Af regeringsgrundlaget fremgår det, at "Regeringen vil foretage et eftersyn af inklusionen i folkeskolen og samspillet mellem skole og fritidsliv." Regeringen nedsatte derfor i januar 2016 et udvalg, der skulle se nærmere på dette samspil.

Udvalget for øget samspil mellem skole og fritid har haft til opgave at bidrage til et samlet overblik på området og komme med konkrete anbefalinger til, hvordan samspillet mellem skole og fritidsliv kan understøttes bedre

Udvalgets arbejde mandede ud i en rapport med anbefalinger og dette eksempelkatalog til inspiration. I eksempelkataloget findes en række af udvalgets eksempler på, hvordan skole og fritidsliv kan spille sammen. Eksemplerne er blot et lille udsnit af de mange gode eksempler, som findes rundt omkring i landet.

Folkeoplysning om kulturmøde, (dansk) identitet og det dansk-tyske grænseland

Grænseforeningen, en folkeoplysende forening, har en række forskellige tilbud til undervisningssektoren. Blandt andet tilbydes dialogmøder og blog med Kulturmødeambassadørerne (unge fra grænselandet og fra 15 andre minoritetsgrupper i Danmark).

Kort beskrivelse af projektet

Formålet er at give eleverne en større kulturforståelse. Grænseforeningen (GF) oplyser om grænselandet (særligt det danske mindretal i Sydslesvig) og arbejder for en åben danskhed. Med afsæt i mindretallene i grænselandet har foreningen en lang række tilbud, som rækker ind i det brede kulturmøde, både i Danmark og uden for landets grænser, blandt andet casen, Dialogkorpset og Kulturmødeambassadørerne (KMA). De faciliterer dialogmøder om identitet, nationalitet og medborgerskab, bygget op om personlige fortællinger, øvelser og dialog.

Projektet omfatter især lærere, pædagoger samt mellemtrin og udskoling (en klasse, en årgang eller flere af skolens klasser). Geografisk dækkes hele landet.

Grænseforeningen tilbyder hvert år dialogmøder og blog med Grænseforeningens Kulturmødeambassadører, som kan kombineres med undervisningssitet "I et grænseland" (opgaver, øvelse, videoer og andet materiale om kulturmøde + det dansk-tyske grænseland), foredrag om det dansk-tyske grænseland, udvekslingsprojekter, lejrskole i det dansk-tyske grænseland samt lærerkurser.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

KMA's formål er at skabe fællesskab i forskelligheden. Med udgangspunkt i grænselandet, som har bevæget sig fra konflikt til fredelig sameksistens, sættes integration på dagsordenen.

Når en skole, klasse eller lignende er interesseret i et dialogmøde, kontaktes projektlederen i sekretariatet. I fællesskab sammensættes et program med udgangspunkt i aftagers (skolens) særlige ønsker til indhold, pauser og varighed. Såfremt aftager ønsker det, sendes forberedende materiale til eleverne forud for eller eventuelt yderligere materiale efter et besøg.

Vi arbejder med differentierede priser. Et besøg af KMA koster som udgangspunkt 2.000 kroner for uddannelsesinstitutioner. Samarbejdet kan både være en del af den åbne skole og et samspil uden for skoledagen. GF ønsker at engagere de unge i mindretalsspørgsmål, hvad enten det er i eller uden for skoletiden (for eksempel gennem frivilligt arbejde).

Projektets indhold

Et dialogmøde kunne hedde "Hvornår er man dansk (nok)?" og forløbe over tre timer. Hjertet af dialogmødet er KMA'ernes egne personlige fortællinger om det at være vokset op med flere sprog og kulturer. KMA'erne er alle studerende med forskellige minoritetsbaggrunde. Holdet, der sendes ud til en skole, vil bestå af en med dansk mindretalsbaggrund fra Sydslesvig samt to-fire andre, for eksempel en dansk-somalier, en dansk-tamiler og en dansk-pakistanner, hvilket tilsammen giver mulighed for en spændende perspektivering og refleksion om mindretal.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

For nogle skoler er det ikke muligt at betale 2.000 kroner for et dialogmøde. Af den grund arbejder vi med differentierede priser. Det afgørende for GF er oplysningen om grænselandet og mindretallene. Det skal imidlertid indgå i fagligt relevante sammenhænge og må gerne hjælpe lærerne med at kunne sætte flueben i læreplanen, samtidig med at eleverne får noget at tænke over.

Resultat

Igennem de sidste seks år har KMA tilbudt dialogmøder og været ude på en lang række skoler, hvor de med stor succes har formået at engagere eleverne. Abstrakte temaer som identitet, nationalitet og medborgerskab gøres personlige og konkrete, hvorfor eleverne lettere kan sætte sig ind i mindretalsspørgsmål. KMA gør det abstrakte konkret og supplerer således undervisningen og skaber et anderledes læringsmiljø. Vi anser det som værende en god mulighed at benytte den åbne skole til at åbne elevernes øjne op for verden uden for skolen – i dette tilfælde for medborgere med bindestreghed.

Gode råd

Det er afgørende for blandt andet dialogmøderne, at den pågældende skole formår at tilsidesætte et par timer, gerne en hel dag, for at få et optimalt udbytte. Rammerne bør være fleksible og gerne have et tværfagligt aspekt. Udbyttet for alle bliver større, hvis eleverne har arbejdet med de problemstillinger, der tages op, på forhånd. Vores tilbud tager udgangspunkt i svære, abstrakte temaer. Vi har stor nytte af, at vi tilbyder en lang række forskellige aspekter, som skolerne kan bruge, hvis de gerne vil forberede eleverne eller arbejde videre med kulturmødet efterfølgende. Derudover anbefaler vi den inkluderende metode.

Relevante link

For booking af dialogmøde med Grænseforeningens Kulturmødeambassadører:
mbs@graenseforeningen.dk eller tlf. 28 43 85 84

Læs mere her:

Dialogmøder med Grænseforeningens Kulturmødeambassadører –
<http://www.ambassador.graenseforeningen.dk/content/dialogm%C3%B8der>

Kulturmødebloggen –
<http://www.ambassador.graenseforeningen.dk/kulturm%C3%B8deblog>

Undervisningssitet I et grænseland –
<http://www.graenseforeningen.dk/ietgraenseland/index.html#/>

Foredrag om det dansk-tyske grænseland –
<http://www.graenseforeningen.dk/?q=grundskoler.html>

Feriebarn/udvekslingsprojekt –
<http://www.feriebarn.dk/> og <http://www.feriebarn.dk/elevudveksling>

Lejrskoler -
<http://www.graenseforeningen.dk/?q=lejrskole.html>

Teater-skoleprojekt med fokus på partnerskaber

Teaterhuset Filurens KompetenceCenter arbejder med teater- og dansepædagogiske tiltag, som undersøger, hvad det scenekunstneriske og teaterpædagogiske felt kan bidrage med i skolen.

Kort beskrivelse af projektet

Teaterhuset Filurens KompetenceCenter har indgået partnerskaber med fire aarhusianske skoler, hvor vi udvikler scenekunstneriske og teater- og dansepædagogiske aktiviteter og forløb med relevans og brugbarhed for folkeskolens elever og undervisere. Disse danse- og teaterpædagogiske forløb sætter fokus på æstetisk skabende processer, læringsfremmende bevægelse, livsduelig robusthed samt faglig og social trivsel. Eleverne lærer på en anden måde, og underviserne klædes på til selv at benytte teatrets læringsredskaber og greb i klassen fremover.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Teaterhuset Filuren er en selvejende kulturinstitution beliggende i Aarhus under driftsaftale med Aarhus Kommune og staten. Teaterhuset Filuren rummer både et professionelt producerende børne- og ungdomsteater, Filurens Skole for Teater og Dans, som er et fritidstilbud for børn og unge, samt Filurens KompetenceCenter for Teater og Dans, som arbejder for at styrke samarbejdet mellem det professionelle teater og de aarhusianske folkeskoler via teater- og dansepædagogiske tiltag ind i den åbne skole. Filurens KompetenceCenter modtager (ud over midler fra Aarhus Kommune) støtte fra Region Midtjylland (treårig projektstøtte). Teaterhuset Filuren er medlem af DATS – Landsforeningen for dramatisk virksomhed.

Vi har indgået faste flerårige partnerskabssamarbejder med fire skoler i Aarhus Kommune (Skåde Skole, Sødalskolen, Sølystskolen og Elise Smiths Skole) for sammen med dem at udforske, undersøge og udvikle kvalificerede og bæredygtige teaterpædagogiske aktiviteter og forløb. Tiltag, som teaterpædagogisk kvalificeres af os, men som i samarbejde med skolerne tilpasses og indtænkes i skolernes læringsmålsætninger både i forhold til elevernes faglige læring og deres almene dannelse. De centrale overvejelser fokuserer på, hvor og hvordan en scenekunstnerisk kulturinstitution bidrager bedst muligt med at løfte skolernes opdrag (folkeskolens formålsparagraf) og udfordrer alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.

Når aktiviteter og forløb – via samarbejdet med vores partnerskoler – er udviklet og afprøvet og ad den vej har fundet form og indhold, lanceres tiltagene i Aarhus Kommunes øvrige skoler via ULF i Aarhus.

Projektets indhold

Der er tale om et teaterpædagogisk forløb i danskundervisningen på mellemtrinnsniveau, hvor klassen over fem uger får et ugentligt besøg af en teaterpædagog. Hvert besøg har en varighed af halvdelen time. Derudover arbejder klassen sammen med deres lærer med indlagte klasseopgaver mellem teaterpædagogens besøg.

Forløbet udfolder sig som en "på gulvet"-værkanalyse af skuespillet "*Gespenst*" skrevet af dramatiker Lene Marie Olsen. Eleverne arbejder via dramatiske øvelser, krop og sanser sig ind i en forståelse af værket og dramatikgenrens særlige kendetegn og virkemidler. Der arbejdes med personkarakteristik, læsning mellem

linjerne, tekstens miljø og stemning samt dens tomme pladser – men alt sammen via teaterøvelser og små æstetisk skabende processer.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Lærere og scenekunstfolk har hvert deres fagsprog, hvilket vi har erfaret til tider kan resultere i, at vi kan have svært ved at forstå hinanden. Af den grund har vi brug for et fælles fagligt sprog, så de to fagligheder kan komme i konstruktiv dialog med hinanden.

Den udfordring har vi forsøgt at imødekomme ved at formulere fem optikker, der fokuserer på hvert deres læringsperspektiv i inddragelsen af scenekunst og teater- og dansepædagogik i skolen.

De fem optikker er fokuseringsperspektiver og ikke adskilte kasser – der kan for eleven sagtens foregå læring inden for flere af optikkerne i et konkret forløb. Optikkernes funktion er at hjælpe med at fokusere dialogen mellem lærer og scenekunstfolk samt at virke som fokuseringsredskab i udvikling og planlægning af forløb og aktiviteter.

Den første optik er læring i kunstmødet. Her handler det om elevens møde med det professionelle kunstværk og kvalificeringen af dette møde. Kvalificering af elevernes evne til – via oplevelse/sansning – at gå i dialog med værket. En dialog, hvor rigtigt/forkert ikke længere gælder, men hvor den individuelle oplevelse/mening træder frem som det interessante.

Den anden optik er læring i den skabende proces. Her handler det om elevens læring gennem – sammen med andre – selv at indgå i æstetisk skabende teaterprocesser. Styrkelse af elevernes evne til at sætte egne idéer i scene og skabe ny betydning ved at sætte disse idéer ind i en æstetisk scenekunstnerisk udtryksform.

Den tredje optik er relationel læring. Her handler det om teaterpædagogik og scenekunst som metode/redskab til styrkelse af elevernes evne til at indgå konstruktivt i sociale relationer og kommunikation med andre. Nye kropslige, sansende og involverende læringstilgange for at arbejde med social dannelse.

Den fjerde optik er faglighedslæring. Her handler det om teaterpædagogik og scenekunst som metode/redskab for tilegnelse af anden fagfaglig læring. Nye kropslige og sanselige læringstilgange for at bearbejde andet fagligt stof.

Den femte optik er færdighedslæring. Her handler det om teaterpædagogik og scenekunst som redskab til styrkelse af elevernes formidlingsevner. Styrkelse af elevens bevidsthed om egne udtryksmidler.

Resultat

En del af Filurens KompetenceCenters arbejde indgår i skole-teater-projektet ”Scenekunst ind i Den Åbne Skole”, der er støttet af Region Midtjylland. Dette projektet evalueres af en ekstern evaluator, og der vil ved afslutningen af dette treårige projekt – sommeren 2017 – blive udarbejdet en evalueringsrapport, som blandt andet vil blive mangfoldiggjort via Teaterhuset Filurens hjemmeside.

Gode råd

Indgåelse af partnerskaber med skoler på ledelsesniveau, så den enkelte lærer får opbakning til tiltaget fra ledelsen. Samarbejdet mellem teater og skole bliver på den måde ikke bare noget, den enkelte lærer ser potentiale i, men derimod noget, som er en del af netop denne skoles måde at tænke læring og åben skole på.

Relevante link

www.filuren.dk

<http://ulfiaarhus.dk/udbyder/teaterhuset-filuren>

DIF-rollekommuner: Kommuner rammesætter samarbejdet

Danmarks Idrætsforbund (DIF) har i 2014-2016 indgået aftaler med seks kommuner, der på hver deres måde har taget et stort ansvar for at rammesætte bevægelselementerne i folkeskolereformen med særlig fokus på åben skole.

Kort beskrivelse af projektet

Illøb af 2014 indgik DIF partnerskabsaftaler med Svendborg, Aalborg, Hedensted og Slagelse kommuner. Herudover indgik DIF lidt mindre samarbejdsaftaler med Hillerød og Helsingør kommuner. Formålet med partnerskabs- og samarbejdsaftalerne er at assistere og fremhæve seks kommuner, der på ambitiøse og innovative måder tager konkret ansvar for at sætte skub i arbejdet med at implementere bevægelselementerne i folkeskolereformen, herunder åben skole og de 45 minutters bevægelse.

Alt efter kommunens udgangspunkt, dens sigte og

de tilstedeværende ressourcer har de seks kommuner forpligtet sig i forhold til, i samarbejde med DIF, lokale idrætsforeninger, skoler og andre lokale aktører, at videreudvikle og teste måder at igangsætte og rammesætte samarbejdet mellem skoler og foreninger på. DIF og rollekommunerne har samtidig til opgave at videreformidle de opnåede erfaringer til samtlige kommuner, og DIF forpligter sig i forhold til at støtte hver rollekommune med 50.000 kroner og bidrage med sparring på kommunernes tiltag.

Nærværende beskrivelse af DIF-rollekommuner vil hovedsageligt omhandle rollekommunernes konkrete erfaringer og i mindre grad selve initiativet "DIF-rollekommuner", fordi det vigtigste er kommunernes erfaringer.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Målet med iværksættelsen af DIF-rollekommuner var at få flere erfaringer med kommunernes rolle og ansvar for mere bevægelse i folkeskolen, og at samtlige danske kommuner på sigt får videreformidlet erfaringerne. Erfaringerne skal inspirere kommuner og bidrage til flere kommuners arbejde for mere bevægelse i skolen.

Initiativet blev taget af DIF i forbindelse med reformens vedtagelse i 2013. DIF har i årtier arbejdet for mere og bedre bevægelse i folkeskolen, fordi grundlaget for et aktivt liv kan etableres i skolen, og fordi folkeskolen samler alle børn på tværs af køn, religion og social baggrund.

Målgruppen for initiativet var kommunerne, herunder både kultur- og fritidsforvaltninger samt børne- og ungeforvaltninger. Det har fra begyndelsen været et krav til rollekommunerne, at DIF's involvering kun fandt sted i samarbejdet mellem de to forvaltninger.

En anden målgruppe har været de lokale foreninger, folkeskolerne og andre relevante aktører. DIF har via specialforbundene etableret og udbygget samarbejdet mellem rollekommunerne og specialforbundenes foreninger. Det har blandt andet haft til formål at skabe koncepter og lokale tilbud med høj kvalitet, der kan spille ind i kravene til undervisningen.

Rammerne for initiativet var to et halvt år og et budget på to millioner kroner, som DIF reserverede ud af egne midler. Nogle af midlerne er brugt til at ansætte en konsulent. Hendes opgave har været at opsøge kommuner, udvælge de relevante, indgå aftaler, inspirere kommunerne, sætte dem i dialog med

specialforbundene og videreformidle de tilegnede erfaringer. Resten af budgettet er brugt på kommunikationsmaterialer og økonomiske tilskud til kommunerne.

Projektets indhold

Kommunerne har igangsat forskellige aktiviteter. Fælles for dem er et klart fokus på samarbejdet mellem skolerne og foreningslivet. Nogle kommuner har ansat playmakere, som er personer med ansvar for at etablere kontakt mellem skole og foreningsliv. Andre lavede centrale samarbejdsaftaler med store foreninger, som fik til opgave at lave skoleforløb af høj kvalitet på alle kommunens skoler. En anden kommune etablerede mesterlæreordninger, hvor dygtige foreningstrænere varetog undervisningen på skolerne og i samme ombæring underviste læreren. Fælles for alle initiativer var, at initiativerne skulle hjælpe skoler og foreninger med at gøre samarbejdet let og udbytterigt. Gældende var også, at kommunens centrale placering netop muliggjorde disse aktiviteter.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Kommunerne er afgørende i forhold til implementering af åben skole, de 45 minutters bevægelse og de andre bevægelseselementer. I løbet af den toårige projektperiode besøgte DIF-konsulenten over halvdelen af landets kommuner i forbindelse med udvælgelsen af rollekommunerne. På besøgene var det tydeligt, at landets kommuner varetager opgaven meget forskelligt og med forskellig succes.

Resultat

Det mest relevante for initiativets resultater er ikke evaluering af selve initiativet, herunder samarbejdet mellem DIF og rollekommuner. Det vigtigste er de erfaringer, DIF og rollekommunerne i fællesskab har gjort sig.

Kommunerne er afgørende for implementering af åben skole, de 45 minutters bevægelse og de andre bevægelseselementer. I løbet af den toårige projektperiode besøgte DIF-konsulenten over halvdelen af landets kommuner i forbindelse med udvælgelsen af rollekommunerne. På besøgene var det tydeligt, at landets kommuner varetager opgaven meget forskelligt og med forskellig succes. På baggrund af de gjorte erfaringer med DIF-rollekommuner ses herunder fem faktorer, som DIF finder det afgørende at fremhæve, hvis en kommune skal kunne påtage sig opgaven om at rammesætte arbejdet for bevægelse i skolen.

1. Kommunen skal have en tydelig kommunikeret vision for, hvor den vil hen med motion, bevægelse og idræt.
2. Kommunen skal lave en klar rammesætning for samarbejde mellem forening og skole.
3. Kommunen skal sikre koordinering af aktiviteter og rollefordeling mellem klub og skoler, så der kommer fokus på kvalitet i åben skole.
4. Kommunen skal anlægge en tværfaglig tilgang til åben skole – en tænkning på tværs af eksempelvis sundhed, skole og fritidsforvaltning.
5. Kommunen skal evaluere sine tiltag.

Relevante link

Læs mere om DIF-rollekommuner her, og find link til kommunernes egne temasider:

<http://www.dif.dk/da/foreningsliv/aktiv-skole/kommune>

Norrdjurs Skoletjeneste

Norrdjurs Skoletjeneste er en organisering af samarbejdet mellem skoler, kulturinstitutioner og virksomheder, der for få midler sikrer, at parterne gennem understøttede netværk arbejder sammen om at udvikle relevante og direkte anvendelige undervisningstilbud til kommunens skoler.

Kort beskrivelse af projektet

Projektets formål er, at eleverne i kommunens skoler i løbet af deres skoletid besøger tre forskellige kulturinstitutioner. Målgruppen er alle elever i Norrdjurs Kommune, og organiseringen bygger på samarbejder mellem kommunen, skolerne og kulturinstitutionerne. Kommunen består i denne henseende af en kommunalt ansat koordinator og skolechefen, som samlet udgør styregruppen. Endvidere skal skolerne forstås som kontaktpersoner i alle skolernes PLC'er samt ledelsen.

Kulturinstitutionerne/virksomheder udgør 12

kulturinstitutioner i alt. Projektet er afprøvet blandt alle årgange på skolerne i Norrdjurs Kommune og startede som et pilotprojekt i perioden 2006-2009. I dag er projektet en permanent ordning.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

I perioden 2006-2009 havde Norrdjurs Kommune nogle forprojekter, hvor fem kulturinstitutioner, støttet af kommunens udviklingspulje, skulle udvikle undervisningstilbud til skolerne. Forprojekterne blev evalueret og afrapportering afgivet af VIA University College, hvilket førte til, at kommunalbestyrelsen i foråret 2010 oprettede Norrdjurs Skoletjeneste med et årligt budget på 278.000 kroner. Budgettet dækker løn til en koordinator (200 timer årligt – senere øget til 300 timer årligt), bustransport (144.000 kroner) og PR. Norrdjurs Skoletjeneste drives i det daglige af en koordinator, der organiserer og koordinerer arbejdet. Formålet med Norrdjurs Skoletjeneste er, at eleverne på kommunens skoler i løbet af deres skoletid besøger tre forskellige kulturinstitutioner.

Projektets indhold

Norrdjurs Skoletjeneste består af to elementer: en besøgsordning for kommunens skoler og et fagligt netværk for skoler og kulturinstitutioner. Gennem Norrdjurs Skoletjeneste kan eleverne på kommunens skoler blive transporteret til og få undervisning på 12 lokale kulturinstitutioner og virksomheder. Norrdjurs Skoletjeneste betaler transporten (en af virksomhederne finansierer dog selv transporten). Undervisningen er gratis på cirka halvdelen af kulturinstitutionerne (finansieret af kulturinstitutionerne selv) og koster 1.000 kroner per klasse hos de øvrige. Siden opstarten er besøgstillene steget støt, og der er kommet flere kulturinstitutioner/virksomheder til.

Norrdjurs Skoletjeneste består af følgende partnere: Kattegatcentret, Baunhøj Mølle, Kyst- og Fjordcentret, Dansk Landbrugsmuseum Gl. Estrup, Museum Østjylland, Gammel Estrup – Herregårdsmuseet, Grenaa Egnsarkiv, Norrdjurs Biblioteker, Reno Djurs og Aqua Djurs samt Grenaa Kirke.

Der afholdes tre årlige møder for de 12 samarbejdsparter (kulturinstitutioner og virksomheder) samt kontaktpersonerne fra skolerne (PLC). I dette forum bliver der i fællesskab løbende evalueret, udviklet og

afklaret udfordringer. Fokus for indsatsen bliver også bestemt her. Det seneste år er der blevet arbejdet med folkeskolereformen og de dertilhørende Fælles Mål – fokus er at skabe de bedste tilbud, kvalificere læring og forventningsafstemme mellem formidler og lærer til gavn for elevernes læring. Det hele bliver støttet og bakket op af forvaltningen, som løbende bliver opdateret af koordinatoren i Norddjurs Skoletjeneste.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Norddjurs Skoletjeneste er udviklet i en samskabelsesproces, hvor tingene har fået lov at vokse nedefra. Det betyder, at arbejdet i Skoletjenesten hele tiden bliver rettet til, hvis der er opstået udfordringer, og derfor har der ikke været udfordringer, som ikke har kunnet løses hen ad vejen.

Resultat

Der etableres løbende ad hoc-arbejdsgrupper, der udvikler nye tiltag. For eksempel følgende tilbagevendende arrangementer: Naturvidenskabsfestival, Naturfagsmaraton, Syddjurs Egnsteaterforestilling (Skoletjenesten står for booking og betaler transporten). Et naturfagsnetværk for lærere er også blevet iværksat af Skoletjenesten. Derudover er der løbende blevet etableret skolehaver på Kattegatskolen, og Åboulevarden får også støtte i form af organisering, koordinering og vidensdeling, mens skolespor er under udvikling i Ørum i samarbejde mellem skole, kirke, spejder, Gl. Estrup og landbruget. Ligeledes er vandværket i Auning ved at få etableret en skolestue i samarbejde med skolen, arkitekt og Skoletjenesten. I disse processer støtter Skoletjenesten op og hjælper med facilitering af møder og strategi.

Gode råd

De erfaringer, som Norddjurs har gjort, handler om vigtigheden af at skabe netværk mellem kulturinstitutionerne/virksomheder, lærere og PLC'erne. Der sker noget, når fagligheder bliver blandet, og der kan udvikles nye tiltag i fællesskab. I stedet for at gætte, hvad de andre gerne vil have, så skal man gå i dialog om det. Der opstår tværfagligt samarbejde på tværs, og det gavner alle parter. Det kvalificerer de undervisningstilbud, der er på kulturinstitutioner og virksomheder, og skoletjenesterne kan også være med til at styrke fagfaglige netværk hos lærerne. Det er vigtigt at kunne være fleksibel og tage fat i det, som opstår, støtte det i udviklingen og få de rigtige med rundt om bordet.

Relevante link

Rita Mogensen, koordinator Norddjurs Skoletjeneste, tlf. 51 28 24 70/rim@norddjurs.dk
<http://www.norddjurs-skoletjeneste.dk/forside/>

Skoletjenesten Bornholm

Skoletjenesten på Sjælland, Bornholms Regionskommune (Center for Skole, Kultur og Fritid) samt bornholmske kulturinstitutioner (Kulturvækst Bornholm) samarbejder om etablering af en samlet skoletjeneste på Bornholm for at styrke børn og unges læring gennem øget kendskab til den bornholmske natur, kunst og kultur.

Kort beskrivelse af projektet

Samarbejdet har fokus på at styrke elevernes læring gennem undervisning og læring i læringsmiljøer uden for skolen og understøtter dermed en implementering af målene med den åbne skole og de forpligtende samarbejder mellem skoler og kulturinstitutioner mv. Samarbejdet omfatter de centrale aktører på området. Styregruppen består af repræsentanter fra Skoletjenesten, forvaltningen og kulturinstitutionerne, og en undervisnings- og udviklingskoordinator varetager de daglige opgaver i et tæt samspil mellem aktørerne og inddragelse af skoleledere, lærere og elever. Grundskolen

er den primære målgruppe, hvor undervisnings- og læringsaktiviteterne omfatter alle klassetrin.

Samarbejdet er geografisk knyttet til Bornholms Regionskommune, men undervisnings- og læringstilbud kan også benyttes af de mange elever, der besøger øen på lejrskole. Samarbejdet er etableret i forlængelse af Kulturaftale 2014-17 og er således aftalt løbende frem til 31. december 2017. Det er forventningen, at samarbejdet fortsætter derefter på baggrund af de allerede opnåede resultater.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Samarbejdet er etableret på initiativ af Kulturvækst Bornholm (omfatter bornholmske kulturinstitutioner), der ønskede etablering af en skoletjeneste for yderligere kvalificering af undervisningstilbud og samarbejder med skolerne. Sammen med Skoletjenesten og Bornholms Regionskommune etableredes samarbejdet inden for rammerne af Kulturaftale 2014-17, der var med til at sikre det økonomiske grundlag, idet samarbejdet i denne fase finansieres af Kulturregion Bornholm, Kulturministeriet og Skoletjenesten. Den samlede budgetramme er 394.000 kroner om året, der dækker udgifter til (deltids)koordinator samt driftsudgifter i forbindelse med kvalitetssikring og udvikling af forløb, kurser og transport.

Samarbejdet knytter sig tæt til den åbne skole i den konkrete udformning og i de mange aktiviteter.

Målet med samarbejdet er, at børn og unges læring styrkes gennem øget kendskab til den bornholmske natur, kunst og kultur via aktiv deltagelse i kulturtilbud faciliteret af professionelle kunstnere og fagfolk. I denne forbindelse udvikles faglige relevante kulturtilbud baseret på oplevelsesbaserede læringsprincipper og værkstedsaktiviteter. Et andet mål er, at uddannelsesinstitutioner inddrager øens kulturinstitutioner i deres undervisning, og at kulturinstitutionernes formidlere opkvalificeres i pædagogiske metoder, så de kan videreudvikle tilbud og højne deres evne til at formidle til børn og unge. Et centralt element er, at samarbejdet mellem skolerne og kulturinstitutionerne udvikles, så undervisningstilbud løbende kvalitetssikres, og på samme tid styrkes samarbejdet mellem øens kulturinstitutioner. Endelig er det optimalt, at der udvikles en skabelon for kulturtilbud, der på sigt kan benyttes til andre målgrupper. Det er således målet at styrke og udvikle læringsmulighederne på Bornholms museer og kulturinstitutioner i et samspil med brugerne på undervisningsinstitutionerne, både bornholmske lærere og elever og de mange lejrskolegrupper, som besøger Bornholm.

Målet realiseres gennem et forpligtende samarbejde, hvor Skoletjenesten Bornholm indgår som en del af Skoletjenesten og det netværkssamarbejde, som Skoletjenesten varetager. Endvidere ansætter Skoletjenesten en (deltids)undervisnings- og udviklingskoordinator med ansvarsområde Skoletjenesten Bornholm. Arbejdsstedet er Skole, Kultur og Fritid med arbejdsstation på de hver af de kulturinstitutioner, der indgår i samarbejdet. Stillingen finansieres i fællesskab af midler fra Bornholms Regionskommune og Skoletjenesten.

Projektets indhold

Skoletjenesten Bornholm varetager en række tværgående aktiviteter samt tilbyder rådgivning og sparring; her skal blot nævnes nogle eksempler fra indsatsen:

Der har indledningsvis været fokus på at skabe kontakt til øens skoler og kulturinstitutioner for at skabe rammer for en dialog om, hvordan alle bedst muligt kunne inddrages i det bornholmske kulturliv som en aktiv ressource i børn og unges læring. Der er udviklet et undervisningsnetværk på kultur- og naturinstitutionerne. Der er oprettet studiegrupper, hvor koordinatoren er tovholder. Et tema er udvikling af undervisningstilbud på Kulturvækst-institutionerne på Bornholm. Et andet er science-tilbud og undervisning på Bornholm – herunder Naturvidenskabsfestival. Koordinatoren har idégenereret med skolernes ledelse og lærere om interessante og lærerige undervisningsforløb. Koordinatoren er desuden referent til de politiske udvalg, henholdsvis Børne- og Skoleudvalget og Kultur- og Fritidsudvalget. Skoletjenesten Bornholm har desuden været formidler af Bornholms Kunstmuseums deltagelse i "Museet i den åbne skole". Skoletjenesten Bornholm har i 2014-15 udviklet, udarbejdet og udgivet kataloget "Skoletjenesten Bornholm", som indeholder 68 læringstilbud til grundskolen fra natur- og kulturinstitutionerne samt 15 samarbejdstilbud fra Aktørbanken på Bornholm (erhverv mm.). Alle læringstilbuddene er tilpasset folkeskolereformen og hermed Fælles Mål. Kataloget er omdelt på alle skoler, både kommunale og private, og skolebesøgene skulle sikre, at lærere og pædagoger har kendskab til Skoletjenesten Bornholm. Et udvidet katalog er tilrettelagt og udsendt for skoleåret 2016/17.

Der er løbende udsendt undervisningsnyheder til det nyetablerede ambassadørnetværk på skolerne samt til skolernes ledelse. Der er endvidere udviklet og gennemført pædagogiske temadage for natur- og kulturinstitutionernes undervisningspersonale samt for skolernes personale omhandlende åben skole.

Resultat

Der er skabt et bredt samarbejde gennem en vedvarende og direkte opsøgende indsats, hvor der er skabt grundlag for en yderligere udvikling af platform for egentlig samskaben af undervisnings- og læringsforløb ud fra et kendskab til rammer og vilkår i de forskellige sektorer. Det tager tid at bygge op, men det er her gået hurtigt, fordi der har været en positiv vilje og interesse for at styrke den åbne skole.

Relevante link

Skoletjenesten Bornholm

Koordinator: Ulla Didriksen

Adresse: Ullasvej 17, 2. sal, 3700 Rønne

Tlf.: 20 33 59 23

E-mail: ulldi@brk.dk

Tekstil- og designværksted

Grundtankerne bag dette valgfagssamarbejde bygger på visionen om at åbne folkeskolen med sigte på at skabe et bedre og bredere valgfagstilbud, der inspirerer og motiverer til læring hos de unge i Odenses Børne- og Ungeregion Nord.

Kort beskrivelse af projektet

Formålet med tekstil- og designværkstedet er, at eleverne får mulighed for at tilegne sig kundskaber og færdigheder om de redskaber og værktøjer, der skal til bruges til de kostumer, der bliver lavet i løbet af projektet. Projektet skal endvidere medvirke til, at eleverne opnår en forståelse af selve samspillet mellem idéer, planlægningen og udførelsen af designprocessen. Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Ung Nord og H.C. Andersen Skolen i Odense. Undervisningen bliver afviklet på skolens tekstilværksted to gange om ugen. Målgruppen er 4. og 5. klasser, og det fungerer således, at hver sjette uge skiftes der hold med nye elever. Endvidere bliver der hver torsdag udpeget fem elever, som har mulighed for at komme på ture ud af huset, som bliver tilrettelagt efter en overordnet målsætning.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Grundtankerne bag det unikke valgfagssamarbejde bygger på visionen om at åbne folkeskolen med sigte på at skabe et bedre og bredere valgfagstilbud, der inspirerer og motiverer til læring hos de unge i Odenses Børne- og Ungeregion Nord. Formålet med valgfagssamarbejdet er at fremme læring gennem motivation, engagement og interesse, at skabe et tilbud, som både er bedre, bredere og billigere, at etablere læringsfællesskaber på tværs og at udvikle attraktive og autentiske læringsmiljøer.

Projektets indhold

Ung Nord stiller medarbejdere til rådighed som en del af Fritidsspilfordeler-rollen og samarbejdet med skolerne om at styrke børnene i deres sociale kompetencer og hjælpe dem til at blive så dygtige, de kan, og for at introducere børn i Vollsmose til fritids- og foreningslivet. Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Ung Nord og H.C. Andersen Skolen i Odense.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Projektet kræver ledelsesmæssig opbakning på alle niveauer.

Resultat

Ungdomsskoleforeningen har ikke modtaget projektets resultater på indsendelsestidspunktet, men Ungdomsskoleforeningen fik CeFU til at evaluere en række undervisningsforløb i den åbne skole i SoL-projektet.

Gode råd

En god projektproces stiller store krav til lederen. Det er vigtigt at samarbejde på tværs, og at man samtidig fokuserer på undervisningsforløb, som bringer eleverne sammen netop på tværs af klasser. Dette vil bidrage til øget trivsel (CeFU: 18-19). Derudover kan valgfagene bruges til at skabe de tværgående

samarbejder, som skaber mulighed for at øge valgfagspakken og skabe større interesse blandt eleverne (Læring: 14-16). Endvidere er det vigtigt at skabe koblinger, for eksempel ved, at samarbejdet går fra ledelses- til lærerniveau (CeFU: 9-19). Etablering af koblinger til folkeskolehverdagen kan sikre, at samarbejdet skaber merværdi (CeFU: 20-24).

I forbindelse med samarbejdsaftaler er det essentielt at skabe klare rammer for samarbejdet, så der er enighed og klarhed om, hvad, hvor og hvornår der skal samarbejdes (Organisering: 9-10). Ledelsen bør sætte de overordnede og strukturelle rammer, hvilket giver lærerne plads til at skabe koblingen og i samarbejde med de eksterne undervisere udvikle forløbene (Organisering: 11).

Ydermere er det vigtigt at prioritere den åbne skole i forløbet. Denne prioritering kræver inddragelse af nye lærerfagligheder, der virker motiverende for eleverne (CeFU: 17-18). Fokus bør være på forløb, der adskiller sig fra folkeskolehverdagen, og som bygger på åbne og undersøgende læreprocesser (CeFU: 16).

Mulighederne for at oprette intensive undervisningsforløb med læringsunderstøttede elementer skal undersøges (CeFU: 31-37).

Relevante link

https://issuu.com/samarbejde_om_laering/docs/elevens_l_aring_i_den_abaene_skole_-

Fiskeskolen

Odense Sportsfisker Klub har oprettet en særlig afdeling, Fiskeskolen, som har til formål at udbrede kendskabet og lysten til at færdes i naturen, lære om natur og miljø samt fiskeri på alle måder.

Kort beskrivelse af projektet

Fiskeskolen varetages af en gruppe aktive seniorer, som brænder for, at børn og unge får større kendskab til natur og miljø, men også for, at de unge introduceres for en sund fritidsinteresse som lystfiskeri.

Helt konkret er formålet med projektet, at eleverne opnår alsidig viden om natur og miljø, læring af lystfiskeri, viden om vandplanter og vandkvalitet, viden om fiskenes reproduktion i naturen, viden om fisken som ernæring og tilberedelse af fisk samt stifter bekendtskab med lystfiskeri og natur som fritidsinteresse i en forening. Projektet strækker sig over 100 timer årligt.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Fiskeskolen organiseres til folkeskolen af Ung Nord, den lokale ungdomsskole, og bygger på et samarbejde mellem Ung Nord, Odense Sportsfisker Klub og Abildgårdskolen. Ung Nord stiller medarbejdere til rådighed som en del af Fritidsspilfordeler-rollen og samarbejder med skolerne om at introducere børn i Vollsmose til fritids- og foreningslivet. Det fornødne fiskegrej bliver stillet til rådighed af sportsfiskerklubben.

Projektets indhold

Eleverne bliver præsenteret for alle aspekter af fiskeri, natur og miljø, fiskekendskab og teknikker. Eleverne bliver bekendt med fiskeri ved kyst, sø og å ved undervisningen, som finder sted ude i naturen. Eleverne lærer at kaste med flue på kastebaner ved Odense Sportsfisker Klubs klubhus i Seden. Samtidig får eleverne viden om selve fisken og om, hvordan denne tilberedes på forskellig vis.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Der er ikke registret udfordringer.

Resultat

Ungdomsskoleforeningen har ikke modtaget projektets præcise resultater på indsendelsestidspunktet, men Ungdomsskoleforeningen fik CeFU til at evaluere en række undervisningsforløb i den åbne skole i SoL-projektet.

Gode råd

Helt centralt er det at tænke ud af boksen, men ind i folkeskolekolens ramme. Hermed menes, at der skal udarbejdes kreative forløb, da folkeskolen ønsker forløb, som adskiller sig fra det, som allerede indgår i folkeskolen (Læring: 13-14, 23-24). Derudover skal forløbene tilpasses folkeskolen, så de let kan implementeres i folkeskolehverdagen (Læring: 16-20). Endvidere er det vigtigt at udnytte hinandens forskelligheder og styrker for derved at kunne udvikle de bedst mulige undervisningsforløb og samarbejder (Læring: 19-20). Derudover er fokus på skriftlighed i aftalerne essentielt. Aftaler med folkeskoler bliver

langt lettere at omsætte til konkrete forløb, hvis der er skriftlighed indblandet (Organisering: 9-10). Den skriftlige samarbejdsaftale skal bruges til at forventningsafstemme og derved undgå misforståelser (Organisering: 9-10).

Sidst er det vigtigt at huske på, at projektet tager tid at få helt på plads. Folkeskolen er stadig i en omstillingsfase, men interessen for et samarbejde med eksterne aktører er til stede (Læring: 19-20).

Relevante link

https://issuu.com/samarbejde_om_laering/docs/elevers_l_ring_i_den_bne_skole_-

http://ungdomsskoleforeningen.dk/CustomerData/Files/Folders/21-filer-sol/1460_l%C3%A6seguide-andre-akt%C3%B8rer.pdf

Filmprojekt

Filmprojektet er et projekt, der hvert år samler otte 8. klasser fra Egedal Kommune. Filmprojektet er klasseorienteret og stiller store krav til elevernes evne til at samarbejde om løsningen af en konkret opgave. Hver elev bliver tildelt en specifik rolle i filmprojektet, eksempelvis instruktør, skuespiller, klipper, lydmand osv., og modtager undervisning heri.

Kort beskrivelse af projektet

Intentionerne med en tydelig anvendelsesorientering i undervisningsforløbet er blandt andet at motivere eleverne gennem arbejdet frem mod et konkret mål; her et filmprodukt, hvor der hvert år vælges et specifikt tema, som alle filmene skal omhandle. Derudover er formålet at præsentere eleverne for en virkelighed, som rækker ud over skolen, og som forbereder dem på et liv med ansvar, samarbejde og opgaver, der skal løses i fællesskab. Af samme grund vægtes det også højt af underviseren, at eleverne får arbejdet selvstændigt og praktisk med opgaverne i undervisningsforløbet.

Endvidere inddrages professionelle instruktører, manuskriptforfatter osv. for at give eleverne en autentisk oplevelse. Undervisningen består af fire forløb, som afholdes i henholdsvis Ung Egedal, på skolerne og diverse steder i Egedal.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Filmprojektet er opdelt i fire mindre forløb. Lærerkurset er for en lærer pr. deltagende klasse, og her præsenteres rammerne for filmprojektet, og det praktiske planlægges. Videokurset er enkeltvis for hver deltagende klasse, hvor undervisningen består af indsigt i anvendelse af udstyr, lyd- og lyssætning samt redigering. Elevkurset er for tre-fem elever pr. deltagende klasse og fungerer som specialistkurser i fotografering, lyd, lys, redigeringsteknik samt manusforfatning. Sidst er der projektugen, som er opdelt efter klasser, hvor filmen optages og redigeres.

Ung Egedal finansierer undervisernes løn og materiale, og folkeskolerne har dermed ingen udgifter i forbindelse med projektet. Samarbejdet er en del af åben skole.

Projektets indhold

Projektets læringsmål er som nævnt at give eleverne en mulighed for at få indblik i filmmediets teknikker og virkemidler. Herunder er det betydeligt, at eleverne opnår en forståelse af, hvad en filmproduktion kræver (lyd, lys, klipning, kameraføring osv.), samt analyse og brug af de filmiske virkemidler. Derudover er et centralt element at kunne arbejde vedholdende og overkomme udfordringer samt samarbejdsproblematikker. En positiv, længere arbejdsproces kræver strukturering og planlægning, hvilket også er en del af elevernes undervisning. Endvidere er samarbejde i form af at give og modtage kritik centralt, og derudover er det vigtigt, at samarbejdet bygger på formålsrettet kommunikation. Endelig lærer eleverne at modtage undervisning og sparring af professionelle fagfolk uden for skolen.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Ikke registreret.

Resultat

Der er tale om et fast forløb med opstart i august (for lærerne allerede i juni i skoleåret før), som løber frem til marts, hvor den store filmfestival afholdes. Undervisningsforløbet er blevet gentaget i samme periode hvert skoleår de sidste 12 år, hvilket er udtryk for, at projektet er en succes.

Fra CeFU's rapport (<http://ungdomsskoleforeningen.dk/projekter/samarbejde-om-laering-sol.aspx>, side 29) citeres det:

"Begge undervisningsforløb – Filmprojektet og Iværksætter – har det anvendelsesorienterede og produktbaserede som udgangspunkt for deres forløb. Det, at undervisningen har et klart (for)mål – at løse en konkret opgave – synes generelt at være befordrende for elevernes motivation og læring, og eleverne fremhæver netop disse elementer som styrkerne ved begge forløb. Det virker motiverende, at de selv er involveret i at skabe de filmprodukter mm., der danner rammen om forløbene. At fremlægge deres produkter for et publikum understøtter disse elementer. Undervisningen ligger samtidig op til at udfolde sig kreativt, og at eleverne involveres og er medbestemmende i relation til det konkrete arbejde med produkterne, ses ligeledes at have en stor betydning for elevernes motivation og lyst til læring."

Gode råd

Følgende råd er skrevet med inspiration fra Ungdomsskoleforeningens lille folder rettet mod politikere og forvaltninger (http://ungdomsskoleforeningen.dk/CustomerData/Files/Folders/21-filer-sol/1462_%C3%A6seguide-forvaltning-og-politikere.pdf).

Et centralt element er at bringe aktørerne sammen og dermed skabe muligheder for, at de interesserede kan mødes, for eksempel ved en åben skole-dag. Åben skole-samarbejder skabes nemmest ud fra personlige relationer (Organisering: 6-9).

Det er vigtigt at tage stilling til udførelsen af den åbne skole og på samme tid skabe rammer omkring den åbne skole. Dette vil lette tilgangen til arbejdet for folkeskoler, ungdomsskoler og andre eksterne aktører. Rammerne kan skabes på flere niveauer og kan for eksempel skabe klarhed over økonomi og ressourcer (Organisering: 11-23). Det anbefales at indgå skriftlige aftaler om partnerskabet. Dette sikrer både samarbejdets struktur og udførelse (Organisering: 9-10).

Endvidere er det essentielt at skabe et samlingssted for tilbud. Her anbefales det at udarbejde en central portal, hvor man samler alle tilbud i den åbne skole. Dette vil lette folkeskolens arbejde (Organisering: 16-23). Derudover bør skolerne undersøge muligheden for at gøre ungdomsskolen til en naturlig koordinator. Ungdomsskolen er lokalt forankret, har kendskab til unge, og samtidig har den mange kontakter, som kan være gavnlige i denne sammenhæng (Læring: 16-17).

Sidst er det vigtigt at opfordre folkeskoler og eksterne aktører til at arbejde med autentiske læringsmiljøer, som sætter læring i perspektiv og gør den virkelighedsnær (Læring: 21-22). Fokus bør være på anvendelses- og produktorienterede forløb, som især tilgodeser elever med boglige udfordringer (Læring: 23-24). Arbejdet med læringsunderstøttende undervisning skal bygge på udviklingen af elevernes sociale og personlige kompetencer (Læring: 24-25). Det er centralt at skabe muligheden for, at forløb sker på tværs af skoler eller klasser for at øge den sociale trivsel på skolen (CeFU: 18-19).

Dykning

Valgfaget dykning er et begynderkursus til fritidsdykning for elever i 7.-9. klasse, som tager udgangspunkt i PADI-systemet. Her introduceres eleverne til dykning i teori og praksis, og undervisningen er tilrettelagt som en vekslen mellem teoriundervisning på elevernes folkeskole og praktiske bassinøvelser – først i svømmehal og dernæst på åbent hav. Undervisningen varetages af en dykkerinstruktør¹.

Kort beskrivelse af projektet

Det centrale i faget er arbejdsforholdet mellem teori og praksis i mange forskellige sammenhænge. Arbejdet med kundskaber og færdigheder foregår både alene og sammen med andre. Grundlaget for faget dykning er dels de faglige dimensioners indbyrdes sammenhæng og deres betydning for elevernes personlige, kropslige, idrætslige, sociale og kulturelle kompetencer, og dels elevernes egne og fælles erfaringer, oplevelser, fantasier og følelser.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Formålet med undervisningen i dykning er, at eleverne gennem alsidige læringsforløb, oplevelser, erfaringer og refleksioner opnår færdigheder og tilegner sig kundskaber, der medfører kropslig bevidsthed og almen udvikling. Eleverne skal have mulighed for at opleve glæde ved og lyst til at udøve dykning og udvikle forudsætninger for at forstå betydningen af livslang fysisk udfoldelse i samspil med natur, kultur og det samfund og den verden, de er en del af. Eleverne skal opnå indsigt i og få erfaringer med vilkår for livet under overfladen, vandkultur samt personlige vandfærdigheder.

Undervisningen skal give eleverne forudsætninger for at tage et sikkerhedsmæssigt ansvar for sig selv og indgå i et forpligtende makkerfællesskab.

Projektets indhold

Med udgangspunkt i PADI Open Water Diver-kurset, der er PADI's begynderkursus til fritidsdykning, introduceres eleverne til dykningen både i teori og praksis. De centrale kundskabs- og færdighedsområder er: dykkerteori, dykkerfærdigheder i beskyttet vand og i åbent vand. Derudover stifter eleverne igennem forløbet bekendtskab med almen dykkerteori, fysik og fysiologi, etik og regler, vandfærdigheder, svømning, dykning og samarbejde. Ved afslutningen af forløbet kan eleven erhverve sig PADI-bevis gennem ungdomsskolen. Projektet omfatter elever fra 7. til 9. klasse, og inputgivere er Kolding Ungdomsskole, dykkerklubber samt folkeskoler i Kolding.

Den teoretiske del foregår på Sdr Vang Skole i det skema, hvori skolens valgfagsblok er placeret. Dykning i beskyttet vand (svømmehal) foregår primært i samme tidsrum, mens dykning i åbent vand (primært Lillebælt) foregår i eftermiddags- og aftentimer samt enkelte weekender. Faget dykning svarer til 80 lektioner eller 60 klokke timer, og undervisningen fordeles over skoleåret 2014/15. Faget tilbydes endvidere i det kommende skoleår. Ungdomsskolen betaler undervisningen via almenundervisningen (år et), ligeledes betaler ungdomsskolen for leje af udstyr. Elever, der ønsker PADI-bevis, kan købe dette gennem ungdomsskolen.

---

¹ Instruktøren er ansat i henhold til § 28, stk. 2 og varetager kun denne afgrænsede del af undervisningen.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Ikke registreret.

Resultat

Fra CeFU's rapport (<http://ungdomsskoleforeningen.dk/projekter/samarbejde-om-laering-sol.aspx>, side 19) citeres:

"Dykning er netop tilrettelagt efter naturen som læringsmiljø, og ved at tage eleverne ud i en anden ramme, hvor undervisningen foregår med udgangspunkt i virkelighedsnære problemstillinger og tematikker, er ønsket at skabe anderledes læringsmuligheder for eleverne, ligesom der (særligt i udelivsforløbet) kobles til det faglige indhold i folkeskolens almene fag."

Gode råd

De gode råd er skrevet med afsæt i ungdomsskolens lille folder til andre aktører:

(http://ungdomsskoleforeningen.dk/CustomData/Files/Folders/21-filer-sol/1460_l%C3%A6seguide-andre-akt%C3%B8rer.pdf).

Det er vigtigt at tænke ud af boksen, men ind i folkeskolens ramme, hvorfor der bør udarbejdes kreative forløb, da folkeskolen ønsker forløb, som adskiller sig fra det, som allerede indgår i folkeskolen (Læring: 13-14, 23-24). Forløbene skal tilpasses folkeskolen, så de let kan implementeres i folkeskolehverdagen (Læring: 16-20). Herudover er det essentielt at udnytte hinandens forskelligheder og styrker for derved at kunne udvikle de bedst mulige undervisningsforløb og samarbejder (Læring: 19-20).

Derudover bør aktørerne være opmærksomme på skriftlighed i samarbejdet. Aftaler med folkeskoler bliver langt lettere at omsætte til konkrete forløb, hvis der er skriftlighed indblandet (Organisering: 9-10). Den skriftlige samarbejdsaftale skal bruges til at forventningsafstemme og derved undgå misforståelser (Organisering: 9-10).

Endelig er det vigtigt at være tålmodig og imødekommende. Folkeskolen er stadig i en omstillingsfase, men interessen for et samarbejde med eksterne aktører er til stede (Læring: 19-20).

Ungdomsskolens arbejde med uddannelsesparathed for skoletrætte unge

Et projekt om uddannelsesparathed mellem Tårnby Ungdomsskole, Klub Tårnby og Ungdommens Uddannelsesvejledning, hvor der tages udgangspunkt i at styrke den personlige udvikling og trivsel som fundament for faglig udvikling. Et særligt projekt målrettet skoletrætte elever i Tårnby Kommune.

Kort beskrivelse af projektet

Målrettet elever på 8. klassetrin, som ikke umiddelbart kan vurderes til at være uddannelsesparate, har Tårnby Ungdomsskole i samarbejde med Klub Tårnby og Ungdommens Uddannelsesvejledning tilrettelagt et 10 ugers 'Uddannelsesparathed-forløb' (UP-forløb) for Tårnby Kommunes skoler. Formålet med forløbet er, at de unge skal opnå fornyet motivation for læring via en erkendelse af de krav og muligheder, der venter dem efter folkeskolen, og yderligere at de opnår et fagligt løft i hovedfagene. Alt i alt tilstræbes det, at eleverne efter UP-forløbets 10 varierede uger med særligt fokus på elevernes personlige udvikling vender tilbage til deres klasser et skridt nærmere en afklaring om egne uddannelsesmuligheder og kompetencer. Projektet kører et halvt skoleår ad gangen, hver gang med 12 nye elever fra kommunens 8. klasser.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Tårnby Ungdomsskole har været tovholder for projektet og dets samarbejdspartnere, Klub Tårnby, Ungdommens Uddannelsesvejledning og folkeskolerne i Tårnby Kommune. På Tårnby Ungdomsskole er der tilknyttet lærere og pædagoger på projektet, som deler ansvaret for elevernes personlige udvikling og trivsel, mens lærerne yderligere har det overordnede ansvar for projektets skolefaglige udbytte. Formålet med projektet er at give skoletrætte elever fra kommunens 8. klasser et 'venligt skub i den rigtige retning' – forstået som, at de gennem varierede og motiverende læringsaktiviteter skal genfinde motivationen for at færdiggøre deres skolegang. Yderligere lægges der vægt på, at eleverne efter projektet har opnået en erkendelse af de krav og muligheder, der venter dem efter folkeskolen. Hele projektet tager afsæt i arbejdet med elevernes personlige udvikling og trivsel som en forudsætning for at lære.

Projektets indhold

Sammen med folkeskolernes 8. klasselærere udvælges op til 12 elever, som i 10 uger vil få tre dages undervisning om ugen af ungdomsskoleundervisere (både lærere og pædagoger) kombineret med erhvervspraktik ugens resterende to skoledage. Erhvervspraktikstedet skal eleverne selv søge, men får hjælp hertil af Ungdommens Uddannelsesvejledning og ungdomsskolens personale. Undervisningen tilrettelægges af ungdomsskolens lærere og pædagoger, der med afsæt i et overordnet tema – som i efteråret 2015 var 'nudging' – skaber rum for et praksisorienteret læringsmiljø. Undervisningen foregår således ikke alene i et klasselokale, men i lige så høj grad i sløjdlokalet, krea-værkstedet, musiklokalet og andre lokaler, der kan være med til at gøre undervisningen differentieret, motiverende og udfordrende.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Den største udfordring har været at afstemme forventninger med de mange samarbejdspartnere. Denne udfordring synes dog at blive mindre for hvert forløb. En konkret udfordring har været 'tilbageleveringen' af eleven til elevens normale klasse efter UP-forløbet. Opfølgningen opleves af ungdomsskolens personale ikke som værende god nok, hvilket der arbejdes på, at den bliver fremadrettet.

Resultat

Forløbet slutes af med en gallafest, hvor de deltagende elevers forældre inviteres med. Her holdes der taler, og skal man bedømme successen på elevernes egne udtalelser ved denne lejlighed, må det stå klart, at UP-forløbet har givet dem en større tro på egne faglige evner og lyst til at tage større ansvar for egen uddannelse.

Gode råd

Det er vigtigt at sætte rigtig god tid af til at afstemme forventninger mellem samarbejdspartnerne. Det kræver grundig og tidlig forberedelse og forventningsafstemning.

Relevante link

<http://www.ungdomsringen.dk/om-ungdomsringen/inspirationshaefte-og-de-gode-klubhistorier>
http://www.bupl.dk/paedagogik/klub/samarbejde_mellem_klub_og_skole?OpenDocument

Klubbens samarbejde med skolen om skolens modtageklasser

Hver tirsdag deltager elever fra Skolen ved Bülowssvejs modtageklasser i et madprojekt i klubben Tempeltræet. I klubben lærer de nye danske ord, der er forbundet med det at lave mad, de lærer om dansk kultur, og de får kendskab til klubben som en mulighed for en meningsfuld fritid.

Kort beskrivelse af projektet

Hver tirsdag formiddag henter to pædagoger fra fritids- og ungdomsklubben Tempeltræet på Frederiksberg 12 elever fra den lokale skoles modtageklasser. Eleverne følges over på klubben, hvor der er 'madprojekt' på skoleskemaet. Formålet med projektet er at medvirke til at gøre eleverne klar til almindelig folkeskole med et særligt fokus på danskundervisning i et praktisk og visuelt læringsmiljø, der samtidig bygger bro til fritidslivet.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Madprojektet er organiseret i samarbejde mellem skole og klub. Pædagogerne har ansvaret for projektet, der desuden er en del af et større samarbejde, hvor den ene af pædagogerne også har timer i modtageklassernes mere normale undervisning på skolen. Målet med projektet er at integrere eleverne, som ofte kommer fra særligt udsatte områder (Eritrea, Syrien etc.), og hjælpe dem godt i gang med deres ungdomsliv i Danmark. Her benyttes madlavning som et middel til bedre danskundskaber, kulturforståelse samt brobygning til et fritidsliv i fritids- og ungdomsklubben – hvilket 10 ud af de 12 elever benytter sig af. Målet er derfor også at skabe tryghed for eleverne i klubbens fysiske rammer, hvorfor projektet foregår i klubben og ikke i skolens eget madkundskabslokale.

Projektets indhold

Når pædagogerne henter de 12 elever fra modtageklasserne, som deltager i projektet, går de samlet ned til klubben. Her skilles de i to lige store grupper, hvor den ene gruppe fortsætter ned til den lokale Netto for at handle ind efter en indkøbsliste skrevet på dansk, mens den anden gruppe dækker bord og gør klar til madlavning og det fælles måltid sidst på skoledagen. Inden madlavningen går i gang har pædagogerne arrangeret en aktivitet, der skal hjælpe eleverne med at lære de danske ord for eksempelvis ske, gryde, vægt osv. Efter aktiviteten går madlavningen i gang. I pauserne bruges klubbens lokaler bl.a. til at slappe af i sofahjørnet, høre musik på anlægget, spille fodbold i boldburet osv. Projektet slutter med et fælles måltid og fælles oprydning/opvask. Herefter åbner klubben for de øvrige medlemmer, og ofte bliver eleverne fra modtageklasserne hængende i klubben.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

For eleverne i modtageklasserne kan det være en udfordring at forstå, at de stadig er i skole, når de går ned i klubben med pædagogerne. Denne udfordring har pædagogerne dog formålet at vende med afsæt i klubbens mere børne- og ungdomskulturelle miljø. Pædagogerne deltager desuden på lærernes teammøder, hvilket er en forudsætning for, at samarbejdet kan lykkes.

Resultat

Ved observation af madprojektet er det tydeligt, at eleverne trives og oplever tryghed i klubbens rammer. Projektet har desuden medført, at 10 ud af de 12 elever regelmæssigt benytter sig af klubbens tilbud i fritiden.

Gode råd

Det kan være en god idé at forlægge denne form for praksisorienteret læring i andre rammer end skolens – som i dette tilfælde i fritids- og ungdomsklubben. Dette gør eleverne bekendte med klubbens muligheder og tilbud efter skoletiden – og kan fungere som en arena for øget inklusion. Det kræver pædagoger, som brænder for arbejdet med modtageklassernes elever, da det ofte kan kræve lidt ekstra overskud. Derudover kræver det, at pædagogerne er godt forberedte til hver uge, hvorfor tid til forberedelse er en forudsætning.

Relevante link

<http://www.ungdomsringen.dk/om-ungdomsringen/inspirationshaefte-og-de-gode-klubhistorier>
http://www.bupl.dk/paedagogik/klub/samarbejde_mellem_klub_og_skole?OpenDocument

Linjefag med afsæt i pædagogernes særlige kompetencer

På Frederiksberg indgår fritids- og ungdomsklubben Tempeltræet i en del af den lokale skoles linjefag i udskolingen. Linjefagene tager udgangspunkt i pædagogernes særlige kompetencer og udnytter skolens såvel som klubbens og nærmiljøets fysiske rammer.

Kort beskrivelse af projektet

På Skolen ved Bülowvej i Frederiksberg Kommune indgår fritids- og ungdomsklubben Tempeltræet i udskolingens linjefag i fagene sport, musik og medieproduktion. Det overordnede formål med fritids- og ungdomsklubbens bidrag til skolens linjefag er at tilbyde eleverne nogle fag, der i højere grad bringer den fritids- og ungdomspædagogiske faglighed i spil i skoledagen. Med udgangspunkt i pædagogernes særlige kompetencer tilbydes eleverne at tilmelde sig linjefagene for et halvt skoleår ad gangen. Linjefagene foregår en gang ugentligt, og hvert fag har til formål at dygtiggøre eleverne i faget samt have fokus på det sociale samspil og elevernes alsidige udvikling.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Linjefagene henvender sig til skolens udskolings elever som valgfag, der løber et halvt skoleår ad gangen. Fritids- og ungdomsklubben tog initiativ til projektet ved skolereformens varsling og udformede et fritidspædagogisk kompetencekatalog, der beskrev pædagogernes særlige kompetencer og dermed klubbens mulige bidrag til et samarbejde med skolen. Pædagogernes særlige kompetencer og faglighed stemte overens med skolens behov. Sammen med skolens udskolingsleder har klubbens leder været meget udviklingsorienteret, og sammen har de udviklet et samarbejde, der giver mening som en del af den åbne skole.

Projektets indhold

Hver torsdag har udskolings eleverne linjefag i det fag, de selv har valgt (ud fra en prioriteret ønskeliste). I fire lektioner undervises de i det fag, de har valgt – i skoleåret 2015/16 har de kunnet vælge mellem sport, musik og medieproduktion.

I linjefaget sport starter hver undervisningsgang med et teoretisk perspektiv på ugens sportslige aktivitet, for eksempel crossfit. I den teoretiske gennemgang inddrages også et dannelseperspektiv, der skal sætte fokus på elevernes bevidsthed om sammenhængen mellem sportslig livsstil og identitetsdannelse.

I Musik arbejdes der med samspil og elektronik. Ud over den musikalske udvikling og dygtiggørelse er der stor fokus på sammenholdet og vigtigheden af elementer som motivation, at lytte til hinanden, at tage ansvar etc.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Meget tidligt i forløbet – allerede før folkeskolereformen trådte i kraft – var fritids- og ungdomsklubben på forkant med, hvilke kompetencer de mente at kunne byde ind med i et samarbejde med skolen. I

personalegruppen snakkede de meget om faglighed og særlige kompetencer og henvendte sig herefter til skolen med en tro på egen faglighed. Samtidig havde skolen allerede tanker om at tilbyde linjefag til udskolings eleverne – tanker, som passede perfekt til de muligheder, klubben kunne tilbyde. En vigtig pointe i forhold til at komme udfordringer og barrierer i forkøbet er den tid og høje prioritering, klubbens og skolens ledelse sammen har brugt på at afstemme linjefagsprojektet. Med en gensidig respekt for hinandens fagligheder, muligheder og formål har skolen og klubben i fællesskab udviklet linjefagsprojektet.

Resultat

Projektet har vist, hvor velfungerende et samarbejde mellem klub og skole kan blive, hvis der udvises gensidig respekt for hinandens fagligheder, og der på ledelsesniveau sættes god tid af til at afstemme projektet i fællesskab. Hvis man spørger udskolingslederen om samarbejdets betydning for skolen, svarer han: *”Klubbens indtog i skolen – i ledelsen og i medarbejderstaben – har jo givet os helt nye øjne på tingene. Vi har skullet re-tænke alt, hvad vi overhovedet gør, og der er blevet stillet kritiske spørgsmål ved det hele af både klubledelse og fritidspædagogerne. Det har været med til at ændre skolen til i højere grad at skulle favne børneliv som sådan – ikke kun skole med fokus på det fagfaglige, men altså glade børn, som også er klubbens vision. Det er noget af det, vi også har forsøgt at tænke mere ind i skolen på baggrund af den inspiration, vi har fået her fra klubben.”*

Gode råd

Når pædagoger formår at italesætte deres faglighed og beskrive denne, så det giver mening i en skolekontekst, skaber det grundlag for et velfungerende samarbejde med gensidig respekt for hinandens fagligheder. Imidlertid handler det ikke kun om at kunne italesætte sin faglighed – det handler i meget høj grad også om timing: Pædagogernes særlige faglighed og kompetencer må stemme overens med skolens aktuelle behov.

En insisterende klubleder, der ikke holder sig tilbage med undrende og kritiske spørgsmål, kan i mødet med en udviklingsfokuseret skoleledelse være med til at ændre skolens syn på børneliv og læring.

Relevante link

<http://www.ungdomsringen.dk/om-ungdomsringen/inspirationshaefte-og-de-gode-klubhistorier>
http://www.bupl.dk/paedagogik/klub/samarbejde_mellem_klub_og_skole?OpenDocument

Når klubben fungerer som brobygger mellem skole og fritidsinteresser

Børn og unges engagement i PC-spil og e-sport danner afsæt for faglig, social og personlig læring samt organisatorisk læring med afsæt i den åbne skole.

Kort beskrivelse af projektet

At være en del af projektet Sund Gaming handler om meget mere end 'bare at spille computer'. Projektet indeholder rigtig mange forskellige elementer som for eksempel social træning, fysisk træning, opøvelse af koncentrationsevne, faglig læring, inklusion og ikke mindst – gennem coaching af pædagogen – at dygtiggøre sig i sin e-sport.

I projektet, der foregår på Ungdomsskolen i Odense Vest, er der tilknyttet 16 drenge fra Højmeskolens udskolingstrin. Ud over et samarbejde mellem ungdomsskolen, ungdomsklubben og skolen er også Firmaldræt

Odense en del af projektet. Firmaldræt Odense stiller mandskab til rådighed, som introducerer drengene til anderledes idrætsgrene som bueskydning, cirkeltræning og klatring. Pædagogen, som er tilknyttet og er tovholder for projektet, er selv tidligere professionel gamer og coacher drengene i spillekompetencer såvel som sociale og personlige kompetencer.

Formålet er at koble læring på de unges engagement, at udvikle en sund livsstil, at arbejde med inklusion og trivsel og samtidig at bygge bro til de unges mulige fritidsinteresser.

Projektet strækker sig over hele skoleåret to eftermiddage/aftener om ugen.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

I uge 41 blev projektet sat i gang i forbindelse med sundhedsugen, som alle folkeskolerne i Odense Kommune er en del af. Forud for sundhedsugen havde pædagogen igennem længere tid snakket med nogle af Højmeskolens drenge om at starte et forløb, hvor deres interesse for computerspil ville blive taget seriøst. Pædagogen fortæller om opstarten: *"Projektet startede ved, at flere af drengene fra den nærliggende skole ofte kom over på fritidsklubben, hvor jeg også arbejder – selv efter de var stoppet i fritidsklubben – for at snakke og 'få læsset af' efter skole. Ofte tog snakken udgangspunkt i computerspil, og da jeg selv tidligere har spillet Counterstrike på højt plan, havde jeg en forståelse for de her drenges univers og kunne være med til at give dem nogle råd."* Firmaldræt Odense kom med i projektet, og sammen søgte de fonde om penge til at købe nye, gode computere til projektet.

Projektets indhold

Projektet Sund Gaming finder sted to gange om ugen. Det prioriteres på samme måde, som hvis drengene gik til fodbold eller anden sport. Der stilles altså krav til fremmøde og til at tage projektet seriøst i alle projektets aspekter.

Hver gang starter eleverne med en times idræt, som Firmaldræt Odense står for. Her bliver drengene præsenteret for anderledes idrætsgrene. På skift er der en gruppe af drengene, som laver sund mad til et fælles måltid efter idrætten. Herefter sætter drengene sig ved computerne og træner deres

spillekompetencer med hjælp og coaching fra pædagogen. Sidst på året deltager drengene i en større Counterstrike-turnering.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Det har været en udfordring at overbevise forskellige partnere om konceptet og seriøsiteten i projektet Sund Gaming. Det har derfor været vigtigt at afstemme forventninger med blandt andre skolens lærere og få italesat projektets muligheder for læring – både fagligt, socialt og personligt. Skolens leder siger således om sit første indtryk af projektet: *”Jeg var næsten ved at falde ned af stolen, da jeg første gang hørte om et computerspilsprojekt som et samarbejde mellem klubben og skolen,”* men fortsætter: *”Men jeg kunne jo godt se fordelene ved projektet – også fra et fagligt perspektiv. Og så er det jo med til at åbne skolen op for rigtig mange forskellige samarbejdspartnere, hvilket skaber en form for merværdi i skolen.”*

Resultat

Projektet opleves som særdeles succesfuldt. Et eksempel på projektets succes kan ses i arbejdet med inklusion og trivsel: 6 af de 16 drenge kommer fra skolens læseklasse og har læse-/skrivevanskeligheder som for eksempel ordblindhed. Ifølge pædagogen har projektet medvirket til, at især disse drenge med særlige udfordringer føler sig inkluderet i et meningsfyldt socialt fællesskab, som de har på samme måde andre steder. Yderligere fortæller en forælder til en af drengene, at hun var helt overrasket over, at hendes søn pludselig glædede sig til at komme i skole.

Gode råd

Det kræver fagligt stærkt pædagogisk personale at overbevise skolen om et samarbejde om noget så utraditionelt som et 'gaming-projekt', men det kan hjælpe at italesætte projektet ud fra et læringsperspektiv, der både indeholder fagfaglige, sociale og personlige læringsaspekter. Omdrejningspunktet behøver ikke nødvendigvis at være computerspil – projektets succes tager afsæt i de unges eget engagement og interesser.

Relevante link

<http://www.ungdomsringen.dk/om-ungdomsringen/inspirationshaefte-og-de-gode-klubhistorier>
http://www.bupl.dk/paedagogik/klub/samarbejde_mellem_klub_og_skole?OpenDocument

Fritidsklubben som brobygger mellem skole og erhvervsliv

På Amager binder fritidsklubben Smilehullet den lokale skole og erhvervslivet sammen i den matematikfaglige uge med afsæt i ambitionerne om den åbne skole. Der er fokus på matematik, innovation, design og trivsel.

Kort beskrivelse af projektet

På Lergravsparken Skole holdes der i uge 46 matematikfaglig uge under temaet Arkitektur og design for skolens udskolingselever. I projektet samarbejder skolens udskolingslærere, fritidsklubbens pædagog og et lokalt byggefirma om et projekt, der skal løbe over hele ugen. Formålet er at gøre matematikundervisningen praksisnær og samtidig skabe interesse for byggefaget som alternativ til den gymnasiale uddannelsesretning. Yderligere er det projektets formål at sikre undervisning med afsæt i differentierede læringsstile.

Projektet er et samarbejde mellem Fritidsklubben Smilehullet, Lergravsparkens Skole og Øens Murerfirma.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

I den matematikfaglige uge på Lergravsparken Skole arbejdes der med afsæt i ambitionerne om den åbne skole. Murerfirmaet, som er en af samarbejdspartnerne i projektet, har lagt en 34.000 m² stor byggegrund til rådighed for projektet. Idéen til at inddrage murerfirmaet i den matematikfaglige uge kom fra fritidsklubbens pædagog, der tog idéen op med udskolingsteamet. Sammen udviklede lærere og pædagog projektet på deres teammøder og holdt yderligere et møde med murerfirmaet for at afstemme mulighederne i samarbejdet.

Projektets indhold

Ugen startede med et besøg hos Øens Murerfirma. Her fungerede den 34.000 m² store byggegrund som 'klasselokale', hvor eleverne skulle måle jorden op og danne sig et indtryk af stedet og nærområdet samt overveje, hvilke byggeprojekter der kunne være passende til stedet. Derudover skulle eleverne i løbet af ugen beskrive, hvad de ville gøre ved byggegrunden, hvis de havde uanede muligheder. De skulle tegne deres plan over byggegrunden ind på et kort, måle mulighederne op, lave kreative modeller af bygninger etc.

Projektet var således løst struktureret, og ansvaret for opgavens udførelse var i høj grad på eleverne selv. Ansvaret for den matematikfaglige hjælp og undervisning havde skolens matematiklærere, mens pædagogens rolle i høj grad var at have fokus på det sociale og sikre, at de enkelte elever trivedes i relationerne, og skabe tryk hos de elever, som var usikre på opgaven og på sig selv. Samtidig fungerede pædagogen, qua sit personlige kendskab til ejeren af Øens Murerfirma, som brobygger og bindeled mellem skole og erhvervsfirmaet.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Den største udfordring i projektet var at finde tid til at forberede projektet. Der blev afsat tid til dette på teammøder.

Resultat

Lærere, pædagog og skoleleder håber, at projektet har været med til at åbne elevernes øjne for muligheden for en erhvervsuddannelse som alternativ til gymnasiet. Som skolelederen siger: *”Det er jo luksus at have så mange unge mennesker ude i et byggefirma. De her unge skal snart ud at vælge en ungdomsuddannelse, og hvis man så kan skabe en interesse for byggefaget, kunne det jo være, at nogle ville finde byggefaget mere spændende end gymnasiet.”* Et håb, som også Jan fra Øens Murerfirma tilslutter sig: *”... Og så håber jeg da, at nogle af de børn, som måske har lidt svært ved alt det boglige, der foregår i skolen, får øjnene op for, at der også er andre muligheder efter folkeskolen end gymnasiet.”*

Gode råd

I arbejdet med den åbne skole kan fritidsklubben fungere som en naturlig kobling mellem skole og erhvervsliv – i denne kobling kan personlige relationer være en genvej til at invitere erhvervslivet ind i den åbne skole.

Projektet kræver tid at forberede. Dels skal der afstemmes forventninger i forhold til fagligt udbytte og dels forventninger i forhold til udbytte af mindre faglig karakter.

Relevante link

<http://www.ungdomsringen.dk/om-ungdomsringen/inspirationshaefte-og-de-gode-klubhistorier>

http://www.bupl.dk/paedagogik/klub/samarbejde_mellem_klub_og_skole?OpenDocument

Når skole, foreningsliv, inklusion og demokratisk dannelse går hånd i hånd

På Nr. Felding Skole tilbydes eleverne i 7. klasse valgfaget Ungleder, hvor skolen, SFO'en og en lokal idrætsforening i samarbejde uddanner eleverne til at være idrætsledere for SFO'ens børn.

Kort beskrivelse af projektet

På Nr. Felding Skole samarbejder skolen, SFO'en, DGI og det lokale foreningsliv om at udrulle den åbne skole. I dette eksempel bindes skole, SFO og den lokale idrætsforening sammen og udgør sammen det samlede projekt – således peger projektet ind i såvel skoletiden som fritidsinstitutionen og det øvrige fritidsliv. Den lokale idrætsforening er med til at uddanne skolens 7. classes elever til idrætsledere på et valgfag, som samlet strækker sig over 60 timer. Her bliver eleverne introduceret til en række temaer, man skal bruge for at kunne sammensætte gode og spændende idrætsaktiviteter for elever i 0.-4. klasse. Det er ambitionen, at de unge idrætsledere efterfølgende skal være i stand til at stå med ansvaret for idrætsaktiviteter i SFO'en.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Projektet handler ikke alene om at tilbyde spændende valgfag og idrætsaktiviteter for eleverne. Det handler også om at give eleverne i 7. klasse den første oplevelse af arbejdslivet, og at eleverne lærer om vigtigheden af at møde til tiden og forberede sig grundigt. Samtidig er projektet – med formanden for idrætsforeningens egne ord – en demokratisk kravlegård. Eleverne lærer her, hvad en forening er, og hvordan man kan gøre sin indflydelse gældende – det er med andre ord ikke bare et valgfagsprojekt, men i høj grad også et dannelsesprojekt for de ældre elever.

I praksis startede projektet med en skoleleder, der kunne se en idé i, at man i lokalsamfundet koordinerede aktiviteter i stedet for at konkurrere på aktiviteter om eftermiddagen. Skolelederen kontaktede foreningens formand, som var med på idéen, der ramte ind i nogle overvejelser, man i foreningen selv havde gjort sig. Derfor hedder det nu, at man kan 'gå til sport' i SFO'en.

Projektets indhold

Projektet handler om at kunne tilbyde SFO'ens medlemmer nogle idrætsaktiviteter, der ledes af ældre elever, som samtidig lærer at tage ansvar og møder fremtidens arbejdskrav i trygge rammer. Skolens rolle er at tilbyde valgfaget til eleverne i 7. klasse. Idrætsforeningens opgave er at bidrage til at uddanne valgfagseleverne til at kunne lede idrætsaktiviteterne på egen hånd. Pædagogernes opgave er at støtte de unge idrætsledere, når de oplever udfordringer, der kræver en voksens hjælp.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Projektet har oplevet en del udfordringer. Skolelederen peger på, at det ikke er alle i 'skoleverdenen', som synes, at det har været en fantastisk idé, og samtidig har det været en udfordring at få økonomien til at hænge sammen på tværs af forvaltningerne.

Yderligere har der været forskellige kulturer, som har skullet justeres gennem samarbejdet. For eksempel har de forskellige aktører i projektet haft mulighed for at mødes til forberedelsesmøder på forskellige tidspunkter – hvilket endte med, at der måtte holdes en del møder om aftenen, hvor alle havde fri fra deres normale arbejdstider. Skolelederen udtaler således: "Det har krævet en del aftenmøder, men det har været

investeringen værd, for i dag oplever jeg at være leder på en skole, som hele byen bakker op omkring, og i det daglige ser jeg børn, som trives bedre, så for mig har det givet god mening, at jeg nogle gange har måttet lægge mine arbejdstider lidt anderledes.”

Resultat

Som angivet har projektet været den ekstra arbejdsinvestering værd, da børnene blandt andet har opnået en højere trivsel. Der er desuden enighed fra alle aktører i projektet om, at projektet er en succes. SFO-lederen peger på, at samarbejdet mellem skole, SFO og foreningsliv har betydet, at flere børn føler sig inkluderet, hele familier, som er blevet involveret i lokalområdet, ungeledere, som kommer ud af deres komfortzone og er blevet klogere på sig selv mv.

Gode råd

Projektet i Nr. Felding viser, at det kan være givtigt at turde lade andre aktører komme ind på sine 'enemærker', og at etableringen af 'supplerende inklusions- og læringsarenaer' har været en vigtig måde til at få flest muligt inkluderet.

Relevante link

<http://www.ungdomsringen.dk/om-ungdomsringen/inspirationshaefte-og-de-gode-klubhistorier>

http://www.bupl.dk/paedagogik/klub/samarbejde_mellem_klub_og_skole?OpenDocument

Fløjte i fjerde

Aarhus Musikskole bidrager til musikundervisningen for 4. klasserne på Katrinebjergskolen og varetager en del af undervisningen. Klasserne deles i to: Ét hold får tværfløjte, og ét hold får violin, hvor der er instrumentbytte efter jul. Undervisningen bygger på 2 x 45 minutter om ugen. Samarbejdet har eksisteret siden august 2014.

Kort beskrivelse af projektet

Det overordnede formål med samarbejdet mellem musikskole og folkeskole er at fremme folkeskolens såvel som musikskolens formål jævnfør folkeskolelovens § 3, stk. 5.

Undervisningen bidrager for Katrinebjergskolen konkret til at opfylde Fælles Mål for musikudøvelse og musikforståelse i 4. klasse og for Aarhus Musikskole til at opfylde musikskolens formål: at udvikle og fremme elevernes musikalske evner og kundskaber. Samtidig giver undervisningen eleverne mod på og lyst til at benytte musikskolens fritidstilbud.

Undervisningen involverer alle 4. klasser på Katrinebjergskolen og foregår i skoletiden hele skoleåret. I lektionerne deltager en pædagog fra Katrinebjergskolen og en statsprøvet musikpædagog fra musikskolen. Samarbejdet er påbegyndt i august 2014. Samarbejdet finansieres af Aarhus Musikskole og Katrinebjergskolen i fællesskab. Efter det obligatoriske forløb i 4. klasse kan forældrene anmode skolens leder om, at deres barn i begrænset omfang kan opfylde sin undervisningspligt via et frivilligt fortsætterforløb med fløjte eller violin i 5. klasse jf. paragraf 33 stk. 9 i folkeskoleloven. Samarbejdet er iværksat på initiativ fra skolebestyrelsen ud fra et ønske om mere samarbejde med musikskolen.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Formålet er, at så mange børn som muligt oplever glæden ved at spille sammen og den mestring, det er at lære at spille på et musikinstrument. Lyst, læring og performance går hånd i hånd. Formålet er også at invitere til aktiv deltagelse i fritidstilbud med musik på musikskolen. Samarbejdet er en del af den åbne skole.

Organiseringen er kommet i stand på initiativ fra skolebestyrelsen. Musikskole og folkeskole deler økonomien. Der er startudgifter til indkøb af instrumenter: 2.000 kr./stk.

Projektets indhold

Hver 4. klasse har 2 lektioner a 45 minutters instrumentalundervisning hver uge, hvor alle er med.

Fælles Mål er et opmærksomhedspunkt. Musikskolen stiller to uddannede musikpædagoger (fløjte/violin) til rådighed.

Skolen sørger for, at der altid er en pædagog fra skolen til stede i undervisningstiden.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Det er dobbelt så dyrt som almindelig musikundervisning, og der er en række startudgifter til instrumenter, ca. 50.000 kr. for instrumenter til en klasse. Instrumenterne kan gå på skift i klasserne, og eleverne har dem ikke med hjem i første omgang.

Resultat

Det går fantastisk godt, og der er stor forældreopbakning. De gode erfaringer har medført yderligere musik på skolen, herunder undervisning i specialklassen, hvor syv drenge får violinundervisning, forårskoncerter, offentlige optrædener af eleverne og musik til forældreaftener. Der er overvejelser om et helt skoleår med samme instrument. Efter det obligatoriske forløb i 4. klasse er der etableret frivillige fortsætterforløb med musikskoleundervisning i fløjte eller violin i 5. klasse (mod deltagerbetaling) jf. paragraf 33 stk. 9 i folkeskoleloven. Dette initiativ har mange forældre værdsat, da det afhjælper udfordringer med transport, ventetid og logistik efter skoletid i forhold til musikskoleundervisningen. Der er stor interesse for at få plads i den frivillige musikskoleundervisning i den understøttende undervisningstid.

Gode råd

Allervigtigst er at sikre ledelsesmæssig opbakning og forankring på både folkeskole og musikskole. Det skal være helt klart, at der er noget i projektet for alle parter: børn, skole, musikskole og forældre. Derudover kræver projektet modige og kompetente musikpædagoger, som er i stand til både at bruge den klassiske instrumentalundervisning og til at koble den til ny teknologi med digitale backing tracks, belønningsmodeller, sjov og fest. Det er også vigtigt, at musikskolens lærere bliver en del af det sociale liv på skole og lærerværelse, forårskoncerter og forældrearrangementer.

Anbefaling af samarbejdet fra skoleleder Christian Hyltoft Hellum, Katrinebjergskolen:

"Samarbejdet er et fantastisk supplement på et højt fagligt niveau til skolens eksisterende musiktilbud.

Folkeskoleloven lægger op til samarbejde med eksterne parter om at gøre eleverne så dygtige som muligt. Det lever dette tiltag op til – et samarbejde med en ekstern professionel partner med nye kompetencer, samarbejde og transfer mellem personalegrupper og afsmitning til specialområdet. For eleverne betyder det, at alle møder instrumenterne i skoletiden – gratis og uden skelen til forældreambitioner.

Vi oplever en disciplinering gennem musikken, en øget forståelse for de sociale spilleregler i en musikgruppe, en fokusering og mestring samt en styrkelse af den enkelte i forhold til performance og optræden. Sammen med musikskolen arbejder vi sideløbende med at udlede evidens af måden at undervise på, så det 'ikke kun' er oplevelser.

Visionen for skolen er, at alle får et konkret forhold til at spille, at der opbygges en musiktradition med instrumenter i centrum, at forældrestoltheden øges, og at vi skaber en balanceret skoledag med vægtning af kreative, boglige og håndværksmæssige færdigheder. Ønsket er, at alle børn kommer i konkret kontakt med det instrumentelle håndværk."

Relevante link

<http://skolemix.dk/projekter/violinklasse/>

https://www.youtube.com/watch?v=ShYQZrHHbjE&list=PLMfVT0Vu_VZRetZqG-iaYeHnyBpKE9y7L&index=3

https://www.youtube.com/watch?v=wLV8DmGDnQs&index=2&list=PLMfVT0Vu_VZRetZqG-iaYeHnyBpKE9y7L&nohtml5=False

Orkester: to gange træning og kamp i weekenden

Holstebro Musikskole og Sønderlandsskolen samarbejder om et orkester på tværs af klassetrin for alle, der vil. Orkestret bygger på, at eleverne øver to gange om ugen og har koncert i weekenden. Projektet kræver sammenspil og koncerter fra dag ét, endvidere er fælles ejerskab og forældreinddragelse centrale elementer for at opnå succes. Musikskolen tog initiativ til orkestret i 2004, og siden 2009 har Sønderlandsskolen haft en musikprofil.

Kort beskrivelse af projektet

Det overordnede formål med samarbejdet mellem musikskole og folkeskole er at fremme folkeskolens såvel som musikskolens formål. Tidlig inddragelse i sammenspil og optræden har stor betydning for musikalsk udvikling såvel som afledte effekter af musikudøvelse. Fokus er på orkester både musikalsk og socialt mere end på enkeltinstrument.

Eleverne kan fra 1. klasse modtage instrumentundervisning og deltage i orkestersammenspil i Sønderlandsskolens harmoniorkester. Efter 7. klasse sluses eleverne typisk

over i musikskolens egne orkestre. Undervisningen foregår på Sønderlandsskolen i forlængelse af elevernes skoledag. Orkestret er grundlagt i 2004. Den samlede sammenspilstid hver uge er 2 timer og 15 minutter. Indtil sommeren 2015 lå en del af de frivillige tilbud i elevernes lektiebånd eller understøttende tid. Efter lektiecaféen blev obligatorisk, ligger de nu efter skoletid. Enkelte soloelever modtager deres undervisning i skoletiden efter aftale med forældrene.

Folkeskolen har intet timeforbrug i forhold til orkestret. Betaling fungerer som for alle andre tilbud på Holstebro Musikskole, man betaler dermed for sin soloundervisning, mens sammenspil er gratis.

Holstebro Kommune bevilger et årligt tilskud til musikprofilen på Sønderlandsskolen. Dette bliver bl.a. brugt til instrumenter, reduktioner, aflønning af koordinatore, mødeaktivitet og arrangementer.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

Grundtanken med orkestret er, at alle skal kunne være med, og at man er del af et fællesskab. Man øver to gange om ugen, spiller koncert fra dag ét, ligesom man træner og spiller kamp, når man går til fodbold. Der er en hovedansvarlig lærer/dirigent for orkestrene, der koordinerer med skolen og forældrene.

Harmoniorkestret har sin egen bestyrelse, der hjælper – også med alt praktisk – ved en række arrangementer omkring orkestret såsom gallakonzert, Tivoli, Legoland, skolekoncertturné osv. Timeforbruget varierer efter deltagerantal og elevernes ønske om længden af soloundervisning. Den samlede sammenspilstid hver uge er 2 timer og 15 minutter. Folkeskolen har ikke noget timeforbrug i forhold til orkestret.

Samarbejdet kører efter en fast samarbejdsaftale, og indholdet justeres løbende forud for hvert skoleår. Undervisningen følger skoleåret. Den frivillige undervisning løber i 38 uger (soloundervisning) eller 36 uger (sammenspil).

Samarbejdet startede i 2004 med etableringen af Nørrelandsskolens Harmoniorkester. Nørrelandsskolen eksisterer ikke længere, men er blevet en del af Sønderlandsskolen. Musikskolen tog initiativ til samarbejdet og havde idéen med orkestret. Projektet er udgiftsneutralt for skolen, men det var et krav, at undervisningen skulle foregå inden kl. 13, hvilket vil sige i skoletiden. Undervisningen blev placeret på 3. og

4. årgang. Det var frivilligt, om man ville være med, og de børn, der ikke ønskede at deltage, fik et andet kreativt tilbud i disse timer.

I 2008 udarbejdede musikskolen og skolen en fælles retning for alle musiktilbud på skolen, og det blev besluttet, at skolens ene spor fra 0. klasse og frem skulle være en musikklasse, som forældrene kunne ønske at få deres barn i. Fra 2009 fik skolen dermed den musikprofil, den har i dag. Sønderlandsskolen har siden videreudviklet musikprofilen i samarbejde med Holstebro Musikskole.

Projektets indhold

En gang om ugen har eleverne enten soloundervisning eller instrumentalundervisning på små hold, og en gang om ugen spiller de med i skolens aspirantorkester (ofte 2.-3. klasse) eller harmoniorkester (4.-7. klasse). Man sluses fra aspirantorkestret ind i harmoniorkestret, når man er klar til det. De to orkestre overlapper hinanden med 15 minutter hver uge, så alle børn fra starten spiller sammen. Aspirantorkestret spiller 45 minutter hver uge, harmoniorkestret 90 minutter. Hvert år er der en række sammenhænge (faste koncerter og begivenheder), hvor orkestrene spiller i skolens hverdag.

På 1. klassetrin er tilbuddet Stryg, Blæs og Slag, hvor børnene bliver præsenteret for instrumenterne, der indgår i harmoniorkestret.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Som følge af folkeskolereformen har eleverne fået længere skoledage, hvilket har skubbet undervisningen ud senere på dagen, da harmoniorkestret strækker sig over flere klasser op til 7. klasse og derfor kræver, at alle elever har fri samtidigt. Da der også er forskel på, hvor meget understøttende tid der er på disse klassetrin, er det ikke lykkedes at få undervisningen lagt ind i skoletiden, men der arbejdes på at få det til at lykkes.

Resultat

Holstebro Byråd har besluttet, at tre nyetablerede byskoler i Holstebro by skal have hver deres profil, herunder Sønderlandsskolen med musikprofil. Etableringen af harmoniorkestret i 2004 har altså i høj grad påvirket skoleudviklingen i Holstebro.

Gode råd

Det er centralt, at der er et formaliseret og reelt samarbejde skole og musikskole imellem. En afgørende faktor for etableringen af skoleorkestre er, at der som minimum skal være én ansat fra skolen (lærer eller pædagog) med i skoleorkestrets arbejde – for at sikre et ligeværdigt samarbejde, for at sikre ejerskab i begge organisationer og især for, at skoleorkestret kommer til at indgå på en naturlig måde i skolens hverdag, hvilket er afgørende for, at det bliver attraktivt at spille. Det er helt afgørende, at ledelsen på både folkeskole og musikskole bakker op og er indstillet på et ligeværdigt samarbejde såvel indholdsmæssigt som økonomisk.

Relevante link

<http://benthjort71.wix.com/soenderlandharmoni>

<http://www.musikklasser.dk/S%C3%B8nderlandsskolens-Harmoniorkester>

<https://da-dk.facebook.com/SoenderlandsskolensHarmoniorkester>

<http://skolemix.dk/projekter/harmoniorkester/>

Thanksgiving for 5. og 6. klasse: drama på engelsk

”The First Thanksgiving” er et stykke amerikansk historie indlært på engelsk gennem drama og bygger på et samarbejde mellem Aalborg Kulturskole og skoler i Aalborg Kommune. Projektet består af en enkelt projektdag på 3,5 time for 5.-6. klasse. Det er gratis for skolerne at deltage, idet udgift til dramalærer betales af forvaltningen via kulturskolen.

Kort beskrivelse af projektet

Formålet med ”The First Thanksgiving” er at give eleverne en ekstra dimension til Forenklede Fælles Mål i engelsk med henblik på mundtlig kommunikation, kultur og samfund/interkulturel kontakt. Den ekstra dimension består i, at eleverne aktiveres gennem sanser og følelser. Det bringer en autenticitet til de historiske begivenheder. Desuden bæres alle aktiviteter af bevægelse, samarbejde og kreativitet.

Projektet er en blanding af fagene engelsk, drama og historie. Eleverne fra 5.-6. klasse har arbejdet med

baggrunden for den amerikanske tradition Thanksgiving hjemme på deres egen skole, og på Dramacenteret på Aalborg Kulturskole ledes de yderligere ind i historien bag Thanksgiving via sanser og dramadidaktik. Hele projektet foregår på engelsk. Kulturskolens dramalærer optræder som amerikaneren Laurie Nielson på besøg i Aalborg som gæstelærer. Laurie taler kun engelsk. Eleverne arbejder med Thanksgiving ud fra blandt andet identiteter som pilgrimme, rekvisitter og mad fra et ’ægte’ thanksgiving-bord. Alle elever er med på tværs af forskelle i engelskkundskaber, og der arbejdes også med bevægelse, samarbejde og kreativitet.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Formålet med ”The First Thanksgiving” er at give eleverne en ekstra dimension til fagområderne fra Forenklede Fælles Mål i engelsk.

På hjemmesiden (www.dramacenteret.dk) findes forskellige tilbud til skoleklasser inden for forskellige fag og klassetrin. Skolelæreren sender tilmeldingsmail til koordinator. I god tid inden besøget på Dramacenteret sendes en mail fra kulturskolens underviser (aka amerikanske Laurie Nielson fra Minnesota) med en forventningsbeskrivelse, baggrundsmateriale og opgaver, så klassen er rustet til en formiddag, hvor alt foregår på engelsk. De skal hver især blandt andet vælge en identitet lånt fra en af de ægte pilgrimme, der rejste til Amerika, samt medbringe en personlig ting, de vil tage med på rejsen.

Tilbuddet er p.t. gratis for skolerne. Det foregår i skoletiden og har kørt siden 2014 i Aalborg Kulturskoles regi. Aalborg Kommunes skoleforvaltning står for tilbuddet gennem tilskud til Aalborg Kulturskole.

Projektets indhold

Klassen ankommer til Dramacenteret, hvor Laurie Nielson tager imod. Der er dækket et fint bord med levende lys og forskellige ’rekvisitter’ fra et autentisk thanksgiving-bord: rigtige corn-muffins og cinnamongum, som spises undervejs. Klassens egen lærer deltager, hvor der er behov, men benytter også lejligheden

til at observere eleverne i nye rammer. Eleverne og Laurie taler om Thanksgiving ud fra bordets rekvisitter, og dagens program ridses op. Desuden drøftes udfordringerne ved, at alt foregår på engelsk, og forskellige forståelsesstrategier vendes.

Herefter varmes der op med forskellige dramaøvelser, så der etableres en atmosfære præget af tillid, og hvor der er plads til at begå fejl. Efterfølgende introduceres og eksperimenteres der med forskellige elementer og virkemidler fra scenekunstens verden. Til sidst kobles det hele i en lille gruppevisning med nedslag i forskellige områder af den første Thanksgiving: Leaving England, The first storm on The Mayflower, Land in sight! og Meeting the native Americans/The first Thanksgiving.

Dagens besøg afsluttes med en kort snak om den levende thanksgiving-tradition i USA, og alle formulerer en sætning, der starter med: "I'm thankful for ..."

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Nogle elever møder op med en forventning om, at de skal spille teater. Nogle føler sig udfordrede ved tanken om, at de skal stå på en scene (grænseoverskridende for mange), og at alle replikker skal være på engelsk. Derfor indledes besøget med gennemgang af dagens program, hvor det understreges, at drama betyder "handling" (på græsk), og at det meste foregår i flok.

Resultat

Tilbuddet om "The First Thanksgiving" er et af Dramacenterets mest populære, og der er hvert år klasser, der ikke kan få ønsket om et besøg opfyldt. I efteråret 2015 var der 10 skoleklasser på besøg, og ni klasser fik afslag.

Eksempler på lærerkommentarer fra evalueringer:

"Det var en rigtig god oplevelse. Det var spændende, lærerigt og hyggeligt! Mine elever synes, det var en utrolig dejlig dag. Det var et godt materiale, der blev udsendt inden besøget på Dramacenteret. Dejligt det var i god tid."

"Der var fint udsmykket i lokalet, det betyder virkelig noget. Vi siger tak for en god oplevelse med en inspirerende lærer."

"Eleverne var meget begejstrede for dagen. Da de blev spurgt, om de lærte noget, svarede de: JA! Sværhedsgraden var passende, men for nogle lidt svært."

Gode råd

Det er vigtigt med tydeliggjorte klare forventninger fra kulturskolens/værtens side i form af et forberedende brev og materialebank.

Kombinationen af autenticiteten i form af en udenlandsk gæstelærer (i dette tilfælde falsk), en legende tilgang til det at kommunikere på et fremmedsprog, smagsprøver, samarbejde og fantasi er velfungerende – både når det kommer til at øve sig på at forstå fortiden, og når det drejer sig om at få det til at fungere nu og her og forberede sig på fremtiden.

Relevante link

<http://skolemix.dk/projekter/engelsk-drama/>

www.dramacenteret.dk

https://www.facebook.com/dramacenteret/photos_stream

Skolesport – giver idrætsusikre børn mod til bevægelse

Skolesport skaber mulighed for den åbne skole, hvor idrætsusikre børn får positive oplevelser med at bruge kroppen gennem særligt tilrettelagte idrætsaktiviteter, der varetages i samarbejde mellem skolen og de lokale idrætsforeninger.

Kort beskrivelse af projektet

Det overordnede formål med Skolesport er at engagere idrætsusikre børn til mere fysisk aktivitet i et målrettet tilbud på egen skole i et trykt og motiverende idrætsmiljø. Et tilbud, der samtidig kan give børnene mod på mere bevægelse og på deltagelse i foreningsidræt.

Skolesports primære målgruppe er de idrætsusikre børn i 0.-6. klasse, som har brug for et alternativ til de traditionelle foreningstilbud. Skolesport varetages på den enkelte skole af en skolesportsleder.

Skolesportsaktiviteterne er oftest organiseret i SFO-tid eller i understøttende undervisning.

Skolesport omfatter ligeledes et tilbud til skolens ældste elever i 7.-9. klasse, der uddannes til junioridrætsledere og fungerer som hjælpere for skolesportslederen ved afvikling af aktiviteter.

Junioridrætslederne kan ligeledes fungere i samarbejdet mellem Skolesport og de lokale idrætsforeninger om aktiviteter.

Skolesport er etableret på godt 100 skoler fordelt over hele landet og foregår én gang om ugen fra september til maj. Skolesport indeholder idrætslege, motorisk træning og bevægelsesaktiviteter tilpasset målgruppen. Skolesport er udviklet af Dansk Skoleidræt i samarbejde med Danmarks Idrætsforbund (DIF) med støtte fra TrygFonden.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Målet med Skolesport er at give alle børn mulighed for mere idræt og bevægelse i hverdagen og særligt motivere de idrætsusikre og evt. foreningsløse børn til at få mod på mere bevægelse. Skolesport giver mulighed for idræt og bevægelse på egen skole og giver samtidig gennem samarbejde mellem skole og forening motivation til at bevæge sig videre over i idrætsforeningen.

Som led i folkeskolereformens tiltag kan Skolesport indgå som en del af den åbne skole, hvor der skabes samarbejde med det lokale foreningsliv. Det er igennem dette samarbejde, at de idrætsusikre og foreningsløse børn får mulighed for at prøve idrætsgrene, som de ellers ikke selv opsøger, og de får dermed kendskab til det lokale foreningsliv.

Skolesport organiseres som en ugentlig aktivitet, hvor skolesportslederen (en lærer eller pædagog) udfører særligt tilrettelagte idrætsaktiviteter evt. i samarbejde med skolens junioridrætsledere.

Med Skolesport gives årligt 7.500 kr. i økonomisk støtte til at realisere projektet.

Projektets indhold

Med Skolesport udbydes skolesportsaktiviteter, der varetages af skolesportslederen. Aktiviteterne kan tage afsæt i Skolesports nyudgivne motorikmateriale. Skolen udarbejder årligt målsætning og status for Skolesport.

Skolen uddanner så vidt muligt junioridrætsledere, der bruges i Skolesport. Uddannelsen tager afsæt i Dansk Skoleidræt og DIF's undervisningsmateriale. Skolen etablerer samarbejde med en eller flere lokale idrætsforeninger om aktiviteter, hvor junioridrætslederne indgår i samarbejdet. Skolesports projektledelse er behjælpelig med at arrangere inspirationsdage med deltagelse fra lokale foreninger for junioridrætslederne.

Skolesport kan organiseres som en fælles kommunal indsats med kommunal tovholder som overordnet kontaktperson for de deltagende skoler i kommunen eller som enkeltskole med skolesportsledere som kontaktperson. Gældende for både den kommunale tovholder og skolesportslederen er, at Skolesports projektledelse tilbyder løbende konsulentbistand, kurser og netværksaktiviteter.

Skolesport har opbygget et netværk på tværs af Skolesportsskolerne, der udgør en ressource for etablerede og nye Skolesportsskoler.

Resultat

Skolesport blev etableret i 2004 i et samarbejde mellem Dansk Skoleidræt og DIF. Projektet er løbende blevet evalueret eksternt og internt. Evalueringen viser, at Skolesport rammer målgruppen af de idrætsusikre børn og motiverer dem til at bevæge sig mere. Der er i evalueringen præsenteret konkrete anbefalinger til, hvordan Skolesport kan fungere i praksis i et partnerskab mellem kommune, skole og forening.

Gode råd

På trods af at det ikke er obligatorisk i Skolesport at uddanne junioridrætsledere, vil vi gerne fremhæve junioridrætsledernes indsats i Skolesport som en gevinst for de idrætsusikre børn samt for samspillet mellem skole og foreninger.

Når Skolesport er forankret ved en tovholder i kommunen (skole- eller fritidsafdelingen) viser erfaringerne, at det tværgående samarbejde mellem skoler og foreninger lykkes i højere grad.

Kontaktoplysninger

Skolesports projektledelse:

Annette Borch, abo@skoleidraet.dk, tlf. 30 74 55 48

Pernille Kirketoft, pki@skoleidraet.dk, tlf. 20 60 30 53

Læs mere om Skolesport

www.skolesport.com

Se Skolesports infomateriale: http://www.skolesport.com/media/5134245/SkoleSport_3fl_flyer-enkelt-sider.pdf

Se film om Skolesport: <https://www.youtube.com/watch?v=oCpW6zww5UM>

Skoleidrættens Forårsfestival – events, der skaber afsættet for samarbejdet mellem skole og forening

Med afsæt i Dansk Skoleidræts projekt om åben skole har Odense Kommune, SIKO, DGI Fyn og DIF's specialforbund i samarbejde arrangeret tre Skoleidrættens Forårsfestivaler (SKOFF) for kommunens 8. klasser.

Kort beskrivelse af projektet

Projektet tager afsæt i lokale foreninger, som laver aktiviteter og præsenterer sig på SKOFF. SKOFF er tænkt som det første skridt på vejen til et frugtbart skole- og foreningssamarbejde. Odense Kommune stiller faciliteter (Byens Ø, Idrætsparken, SDU) og konsulentbistand til rådighed. Skoleledelsen er centrale medspillere i forhold til at få sat åben skole på dagsordenen, mens Dansk Skoleidræts kreds Fyn koordinerer planlægningen. Derudover er SIKO, DGI Fyn og DIF's specialforbund samarbejdspartnere i forhold til at finde interesserede foreninger.

Idrætspuljen i Odense Kommune kan understøtte foreningerne økonomisk i at deltage på festivalen (125 kr./time/instruktør). Efterfølgende deltager aktørerne i en forventningsafstemning og koordinering af skolens/foreningens årshjul.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

SKOFF er en del af projektet Ny Skole i Bevægelse, som er udviklet af Dansk Skoleidræt med støtte fra Nordea-fonden.

SKOFF er en række festivaler hen over landet, hvor skolens elever kan deltage i forskellige former for aktiviteter. Aktiviteterne sigter mod, at eleverne oplever glæde ved bevægelse og idræt og herigennem opnår et socialt fællesskab. Bevægelsen kan være både alene eller sammen med andre, mens samarbejdet kan være med klassen som udgangspunkt eller med andre jævnaldrende og klasser.

Med folkeskolereformens start i skoleåret 2014/2015 kom også begrebet åben skole, der handler om, at skolerne skal åbne sig mod det omkringliggende lokalsamfund – og herunder eksempelvis skabe samarbejder med det lokale foreningsliv. I samme ånd vil mange lokale foreninger være at finde på de forskellige udgaver af SKOFF.

SKOFF er en tilbagevendende årlig begivenhed. Festivalen vil indbefatte en række lokale aktiviteter, stævner og events for skoleelever, og målet er, at 40.000 elever skal deltage over en treårig periode.

Projektets indhold

Dansk Skoleidræt har i flere år samarbejdet med Odense Kommune om forskellige projekter. I forbindelse med udviklingen af SKOFF blev denne gode dialog genoptaget. De kommunale konsulenter i henholdsvis BUF og BKF blev centrale medspillere. Målgruppen blev fastsat, og øvrige interessenter blev inviteret med rundt om bordet. Herfra startede planlægningen. Der opstod hurtigt synergi blandt interessenterne i forhold til at kunne se SKOFF som en platform for mødet mellem lokale foreninger og skoler. På festivalerne viser foreningerne deres produkt frem, og skolerne kan få inspiration til at kunne inddrage dette i skolehverdagen. Foreningerne kan forhåbentlig herigennem rekruttere nye medlemmer til deres forening. Festivalerne er således et afsæt til efterfølgende at kontakte hinanden og fremadrettet gøre brug af

hinandens kompetencer. Foreningerne kommer med en specialviden om deres produkt, som skolerne kan inddrage som et supplement i den varierede skoledag. Placeringen af festivalerne i maj/juni måned gør, at både skoler og foreninger har mulighed for at få et samarbejde passet ind i det kommende skoleår og sæson. I løbet af udviklingsprocessen er det blevet tydeligt, at det absolut centrale for et frugtbart skole- og forenings samarbejde er, at der er en forudgående forventningsafstemning mellem lærer (skole) og træner (forening). Endvidere er et ikke uvæsentligt incitament for foreninger for at kunne deltage på SKOFF, at Odense Kommune har afsat midler i en idrætspulje, som foreninger kan søge i forbindelse med skolesamarbejder.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Udfordringen i projektet var, at der var for få lokale foreninger, som meldte sig til at deltage på SKOFF i Odense. Der blev fra styregruppens side lavet opsøgende arbejde i form af direkte kontakt til foreninger, hvilket gav flere deltagende foreninger. Endvidere fik de idrætsstuderende fra SDU til at forestå aktiviteter.

Resultat

Lærer fra Rasmus Rask Skolen udtaler:

"Mine elever var rigtig glade for at være med. Da jeg dagen efter kom ind i klasseværelset, sagde én af mine elever: "Tak for i går. Det var rigtig godt, at du tog os med." Det er altså ikke så ofte, at elever siger "tak for i går". En anden positiv historie er, at en af mine elever, som bruger meget tid med sin computer, nu vil melde sig til atletik i fritiden."

Jan Hansen, formand i Fruens Bøge Tennis, uddyber:

"Der er ingen tvivl om, at det giver en interesse for os, når vi deltager i skolearrangementer af den ene eller anden slags. Der er en tendens til, at når vi viser flaget på den måde, så får vi et pænt antal indmeldinger af nye børn. Så er der efterfølgende altid nogle, som dropper ud, men andre bliver hængende. Så set ud fra et klubperspektiv er der helt klart en reklameeffekt ved at deltage. Vi får fat i nogle børn, som vi ellers ikke ville se.

På forårsfestivalen har de måske på forhånd størst interesse i en af de andre aktiviteter, de bliver præsenteret for, men finder så ud af, at det der tennis egentlig var ret sjovt, og at det var en god måde at få motion på. Den oplevelse vil måske på den lange bane give et potentielt nyt medlem for os."

Gode råd

Det er vigtigt at gøre SKOFF så lokal som mulig, således at lokale foreninger møder lokale skoler. Derudover bør en tidlig dialog mellem styregruppen og de deltagende foreninger etableres i forbindelse med en forventningsafstemning.

Endelig er det essentielt at lade eleverne opleve en mangfoldighed af idrætsgrene, også dem de ikke kender på forhånd.

Relevante link

Læs mere om Skoleidrættens Forårsfestival på www.skoff.dk

Hvad er Skoleidrættens Forårsfestival? Se video <http://www.skoleidrættensforårsfestival.dk/foto-og-video.aspx>

Elevbyråd – et demokratiforløb fra teori til praksis, hvor elever er medskabere af byens rum

Et obligatorisk forløb for alle 6. klasser, hvor elever udfordres til at udforme forslag til elevbyrådet, der omhandler varige lokale forandringer i samarbejde med for eksempel billedskole, lokalhistoriker, lokale byplanlæggere og arkitekter, som efterfølgende virkeliggøres.

Kort beskrivelse af projektet

Projektets formål er at give elever mulighed for at påvirke byens udvikling i et læringsforløb samt give eleverne kendskab til lokale rammer for muligheder og udvikling i samarbejde med lokale aktører. Endvidere er det at sikre kendskabet til det repræsentative demokrati.

Det er børnekulturkonsulenten i skoleafdelingen, der faciliterer hele forløbet, sikrer samarbejdspartnere, undervisningsmateriale, afholder møder med lærere, skoleledelser og elever i hvert skoleår. Alle lærere på 6. årgang deltager i den udstrækning, det giver mening.

Alle elever på 6. årgang deltager og lader repræsentanter præsentere forslag fra skolerne på selve elevbyrådet med borgmesteren som mødeleder.

Projektet foregår i Albertslund Kommune, og forløbet er tilbagevendende og har været gennemført siden 2008. Forløbet strækker sig over hele skoleåret – beskrevet i skemaform til lærere, så de kan implementere det i årsplanen. Sammenlagt 10-15 lektioner i tidsrummet august-februar. Projektvedtagelsen inddrager forslagsstillere til virkeliggørelsen med ca. 10-15 lektioner marts-juni.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Eleverne får mulighed for at blive hørt i forhold til emner og temaer, der præger byen, tiden, og som de ønsker at være medskabere af. Elevernes idéer, som vedtages på mødet, bliver virkeliggjort, så de synliggøres for borgere alment i kommunen. Forløbet omhandler læringsforløb om demokrati/det repræsentative demokrati i turboforløb – teoretisk og praktisk – som indgår i årsplanen.

Oprindeligt var tanken at bede elever om at forholde sig til politikker og problemstillinger, som de voksne/kommunalpolitikere normalt ville forholde sig til. Efterhånden har projektet fundet en rimelig fast praksis, som fungerer.

6. klasses trin er valgt, da de endnu er åbne, nysgerrige og tør give sig i kast med anderledes eksperimenter. De er gode til samarbejdet og lyttende i deres praksis og vokser med opgaven, inden de træder ind i udskoling.

Elevbyrådsdagen er politisk vedtaget med et årligt budget på 70.000 kr. plus moms. Borgmesteren som mødeleder foreslår årets tema eller godkender det foreslåede. Herefter modtager han en mødesag med elevernes forslag. Skolekonsulenten producerer undervisningsmateriale, inspirationsmateriale og besøger lærerteams og klasser med information og øvelser samt vejleder, når det er relevant.

Samarbejdspartnere er kommunens byplanlæggere, arkitekter, it-afdeling, billedskole, lokalmuseum og eksterne relevante professionelle kunstnere. Dertil kommer den lokale materialegård med praktisk assistance.

Projektets indhold

Demokratiforløbet omhandler temaer om demokrati og årets valgte tema er tilrettelagt i forhold til elevgruppen. Fagrelationer og tværfaglighed afklares hvert år i forhold til det valgte tema, for eksempel cykling og stier, lys i byen, mødesteder, bevægelse og kunst på stierne. Eleverne arbejder desuden med præsentation, argumentation og sparring ved oplæg, debatter, budgetlægning og opgaver i forbindelse med praktiske løsninger.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Det er altid nødvendigt at udforme materiale i forhold til aldersgruppen. Ambitioner og forventninger afpasses ligeledes til 6. klasses trin.

Tid og planlægning er vigtigt af have afklaret forud for hvert kommende elevbyrådsarbejde.

Resultat

Oplevelsen har været, at eleverne gang på gang vokser med opgaven og erkender, hvorledes det praktiske forløb fungerer i praksis. Når årets projekt vedtages og indvies, skabes et helt specielt ejerskab.

Gode råd

Det er centralt at lære af kommuner, der har arbejdet med tilsvarende forløb. Tydelige årsplaner og opgavefordeling bør udarbejdes. Derudover er materialer og assistance fra forvaltningen et vigtigt element i forløbet. Her tydeliggøres opgavens indhold, seriøsitet, ansvar og anerkendelse af elevernes deltagelse.

Relevante link

Albertslund Posten har igennem årenes løb dokumenteret alle elevbyråd med billeder og tekst.

Kontaktoplysninger:

Børnekulturkonsulent Kirsten Schneider, Skoleafdelingen Albertslund Rådhus.

Kongsholmcentret, Liljens Kvarter 2-6, 2629 Albertslund, kirsten.schneider@albertslund.dk, tlf. 43 64 33 06, mobil 24 82 47 70

Kulturtjenesten på Frederiksberg

Kulturtjenesten udgør Kulturlivssøjlen i en større matrix for åben skole på Frederiksberg. Matrix repræsenterer ni genrer, politisk vedtagne, som er et overordnet styringsredskab.

Kort beskrivelse af projektet

Projektets formål er at bygge bro mellem kulturinstitutioner og skolerne på Frederiksberg. Derudover er det ønskeligt at præsentere og synliggøre kulturinstitutionernes læringspotentiale over for skolerne, dels virtuelt gennem Læringsuniverset, dels fysisk via læringsbørser, hvor kompetencer og behov bringes i spil over for hinanden. Kulturinstitutionerne bærer kompetencen ind i projektet og lærerne behovet – der matchmakes på idéplan. Projektet omfatter Kultur- og Fritidsafdelingen, Skoleafdelingen, Skoletjenesten, 10 folkeskoler, Frederiksborgmuseerne, Musikhøjskolen (inkl. billedskole og Frederiksberg Filmværksted), biblioteket samt KU.BE. Alle elever i indskoling, mellemtrin og udskoling involveres.

Kulturtjenesten er et treårigt forsøg på at finde den rette platform for samarbejde mellem kulturinstitutioner og skoler.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Kulturtjenesten er som treårigt forsøg en start på at finde den platform og systematiske praksis, der kan sikre elever på alle kommunens klassetrin et gennearbejdet og professionelt møde i krydsfeltet mellem skolens åben skole-krav og det lokale kulturliv.

Kulturtjenesten understøtter den ene af de i alt ni søjler i kommunens matrix. De øvrige søjler er Innovation og entreprenørskab, Samarbejde med ungdomsuddannelserne, Samarbejde med foreningsliv, IT/Medier og 21. århundredes færdigheder, Medborgerskab og demokrati, Erhverv, Natur og omverden, sprog og internationalisering. Alle søjler skal præsentere givtige samarbejder i åben skole-regi.

Kulturlivet rummer mange ressourcer, der kan bidrage til og øge kvaliteten af skolens undervisning. Når skolen indgår i samarbejde med den omgivende verden, er der oplagte muligheder for variation, men også for differentiering i undervisningen. Tanken er, at man på denne måde opfylder flere læringsstrategier. Der arbejdes ud fra bl.a. følgende kommunale princip: Når flere fagligheder og eksperter spiller sammen, opstår der synnergieffekter, som bidrager til endnu højere kvalitet i undervisningen. Dertil arbejdes der ud fra følgende vision: Frederiksberg har et mangfoldigt kultur- og fritidsliv, hvor flere involverer sig. Dette skal bl.a. ske ved at støtte op om kulturinstitutioner i deres arbejde med etablering af tiltag i samspil med folkeskolerne og institutionerne, så alle børn ad denne vej bliver introduceret til en bred vifte af kulturtilbud.”(Frederiksberg kommunes kultur- og fritidspolitik 2015-2018).

Projektets indhold

Projektet bygger på forskellige aktiviteter. Et områdes aktivitet er en ugentlig musiktime i 0. klasse. Derudover bygger en del aktiviteter på bibliotekssamarbejde, blandt andet 'den gode historie' for 1. klasser. Bibliotekerne leverer indhold, og emner spares med lærere. Derudover er der et forløb omhandlende biblioteks- og informationskompetence for 7. klasser. Begge aktiviteter finder sted på biblioteket.

Andre aktiviteter finder sted på Storm P. Museet. Et forløb har fokus på opfindelsesværktøjer og omfatter 5. klasser. Derudover bidrager Storm P. og Film/Medier ydermere med et projekt, som omfatter 18 6. klasser. Forløbet bygger på 18 lektioner fordelt på henholdsvis museum og filmværksted på skolerne. Sidst er en anden aktivitet brevskrivning før og nu med Bakkehusmuseet for 8. klasserne.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Skoletjenesten bruges som sparringspartner i udviklingen af de konkrete forløb. En evalueringsrapport fra vinteren 2015/16 viste blandt andet potentiale for forbedringer i forhold til kommunikation af tilbuddene til skolerne, bedre samtænkning af åben skole-forløb med den øvrige undervisning samt behov for mere aktiv involvering af eleverne undervejs i hvert forløb.

Matrixen: <http://laeringsuniverset.frederiksberg.dk/aaben-skole>

Den kulturelle rygsæk i Herlev

Vi ønsker i Herlev en systematik i skolernes arbejde i forbindelse med åben skole – dog stadig med plads til forløb, når der opstår behov for lærere og elever. Åben skole er en del af undervisningen, og systematikken sørger for, at alle elever får samme læringsforløb, og at det ikke er tilfældige nedslag og oplevelser.

Kort beskrivelse af projektet

I et årligt katalog præsenteres alle obligatoriske aktiviteter, der bliver inddraget i undervisningen. Ligeledes præsenteres forløb som mulige lokale supplement til undervisningen. Den kulturelle rygsæk indgår som en del af kommunens åben skole-forløb i den obligatoriske del af undervisningen. Projektets formål er at give kunst og kultur plads i børns læring og trivsel samt give eleverne mulighed for at anvende andre og alternative udtryksformer. Forløb og aktiviteter sikrer en dannelsesforståelse, der kan berige børns liv – en rygsæk, som de skal bære ind i deres voksenliv. Eleverne lærer via rygsækken lokale kulturinstitutioner at kende. De lokale kulturinstitutioner samarbejder med kunstnerne, og der er flere eksempler på, at dette samarbejde har udviklet sig gennem årene til også at omfatte andre og flere forløb.

Den kulturelle rygsæk er en kommunal satsning og varetages af konsulenter i skoleafdelingen – samarbejdet foregår lokalt med lokale kulturinstitutioner. Forløbet har været tilbagevendende hvert skoleår igennem 10 år. Hvert enkelt forløb har forskelligt omfang. På fire af klassetrinene arbejder elever og lærere sammen med kunstneren i 10 timer, mens en koncert danner udgangspunkt for undervisningsforløb på to andre klassetrin.

Lærerne har planen og indholdsbeskrivelserne for kommende skoleår i god tid inden hver årsplan. Læreren planlægger og evaluerer sammen med kunstneren og kulturlederen. Der videndeles om lærerens arbejde hjemme på skolen med udvalgte elementer fra Den kulturelle rygsæk, hvor konsulenten medvirker.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Den kulturelle rygsæk blev etableret i 2014, hvor den lokale børnekulturkonsulent, skolekonsulent m.fl. satte rygsæk-tænkningen ind i en lokal praksisform, der har fungeret lige siden, men som stadig udvikler sig. For eksempel indtænkes og tydeliggøres arbejdet med læringsmål i forløbene. Projektets mål er at sikre, at alle elever møder kunst og kultur som en obligatorisk del af undervisningen.

Finansieringen er lokal. Herlev Kommune betaler kunstnerhonorarer, skolerne betaler lærertimer og materialer. Kulturinstitutionen betaler for udvikling af forløb, hvor kulturinstitutionen udbygger tilbud til eleverne. Organisering og planlægning indbefatter samtlige interessenter, for eksempel kulturinstitutioner, forvaltning og hele skoleniveauet.

Der er god erfaring med Den kulturelle rygsæk, og den er naturligt overgået til en åben skole-aktivitet. Samspil uden for skoletiden sker, når Musikskolen for eksempel i forbindelse med rygsæk-forløb inviterer eleverne til at arbejde videre i en Orkesterklasse i et halvt år, og når biblioteker inviterer eleverne til at arbejde videre med forfatterforløb i en forfatterskole.

Projektets indhold

Den kulturelle rygsæk 2016-2017

Særligt program og tilmelding findes på Intra. Til forløbene på 2., 3., 4. og 6. klassetrin er der obligatoriske forberedelses- og evalueringsmøder, og forløbene på 1. og 5. klassetrin består af koncerter med tilhørende undervisningsmateriale, som eleverne skal være bekendt med.

Klassetrin	Aktivitet	Dato/periode	Varighed	Sted
1. klasse	Koncert med forberedelse i klassen	9.12.2016	45-60 min.	Medborgerhuset
2. klasse	Billedkunst	Januar-juni 2017	10 timer	Billedskolen
3. klasse	Musik	August-december 2016	10 timer	Musikskolen
4. klasse	Dans	November 2016-juni 2017	10 timer	Klauzdal
5. klasse	Koncert med forberedelse i klassen	7.4.2017	45-60 min.	Medborgerhuset
6. klasse	Litteratur	August 2016-juni 2017	10 timer	Herlev Bibliotek

Resultat

Den kulturelle rygsæk har været evalueret flere gange helt tilbage fra start og altid med et positivt og konstruktivt resultat. Rygsækken har desuden været beskrevet i mange sammenhænge og har været anvendt som det gode eksempel eksternt. Elevernes udbytte gennem årene har vist, at det er alt arbejdet værd. Børn har følelser, de ikke er bevidste om, og i Den kulturelle rygsæk åbnes deres sanser, og der sættes noget i gang, som ellers ikke ville komme i gang. Det sikres, at børn prøver ting, bliver udfordret, får mange oplevelser, får tid til fordybelse og får øje på potentialer hos sig selv i de forskellige udbudte forløb. Børn fra hjem, der ikke af sig selv opsøger kunst og kultur, møder her muligheder, de ellers ikke ville møde, og som kan udfordre dem på lige fod med alle andre børn. Der er en stor inkluderende værdi i Den kulturelle rygsæk.

Fagligheden bliver stærkere, når den professionelle kunst tages ind i undervisningen. Den åbne skole handler også om at være åben over for andre kompetencer.

Gode råd

Det er væsentligt, at kunstnere og øvrige aktører kender til kunstneriske læreprocesser, skabende processer og sikrer eleverne tid til fordybelse. Det at lade eleverne hvile og fordybe sig i skabende processer er det, der allermest adskiller dette forløb fra øvrige undervisningsforløb.

Relevante link

http://www.herlev.dk/borger/dagtilbud-og-skole/copy_of_pdf/rammeplan-0-10-arige.pdf

<http://www.herlev.dk/borger/dagtilbud-og-skole/publikationer/paedagogisk-rammeplan-for-de-14-20-arige>

Musik Til Alle: Få en musikskolelærer med i årgangsteamet

En musikskolelærer i folkeskolens årgangsteams inspirerer de øvrige lærere til at tænke endnu flere musiskkreative aktiviteter og dimensioner ind i skolens forskellige fag. I Horsens har tre folkeskoler derfor indgået aftale om, at underviseren indgår på mellemtrinets årgangsteam med de øvrige lærere.

Kort beskrivelse af projektet

Det overordnede formål med projektet er at understøtte elevernes læring og støtte op om en varieret skoledag. Undervisningen skal understøtte de individuelle læringsmål, som allerede er sat i de enkelte fag.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets organisering og formål

En musikskolelærer fra Horsens Musikskole har i 13 år undervist eleverne på flere af Horsens' folkeskoler i nogle af musiktimerne. Med Musik Til Alle er samarbejdet blevet udvidet, så musikskolelæreren fremover får fast plads i mellemtrinets årgangsteam som teamets musiskkreative ressourceperson.

I teamet skal musikskolelæreren sammen med lærerne tænke musiskkreative aktiviteter og dimensioner ind i undervisningen i de forskellige fag og undersøge, om musikken kan motivere eleverne på nye måder. Ambitionen er blandt andet at øge motivationen hos de elever, der normalt ikke er så motiverede, og skabe nye tilgange til stoffet også hos de fagligt stærke elever, for eksempel via konkrete aktiviteter som at bygge rytmer i matematik, måle frekvenser i natur og teknik, synge på engelsk osv.

Fokus er rettet mod en kontinuerlig og længerevarende indsats, og af denne grund er samarbejdet i udgangspunktet flerårigt på alle skolerne.

Projektets indhold

Konkret har skolerne ansat en musikressourceperson, som indgår fast i skolernes årgangsteams og inspirerer til at tænke musik og musiskkreative aktiviteter og dimensioner ind i fag som for eksempel dansk, matematik og idræt. Ved at sætte forskellige ressourcepersoner sammen skal idéudviklingen desuden øges, og synergien mellem faggrupperne udnyttes bedre.

Fordelen ved at have en musikressourcepersonen i teamet er også, at han eller hun derved får en social relation til eleverne og en bedre indgang til at lave anderledes aktiviteter, end hvis han eller hun kun er på gæstevisit i musiktimerne nogle uger om året.

Skolerne betaler musikskolen for den tid, hvor musikskolelæreren arbejder på den enkelte folkeskole. Musikskolen betaler personaleledelsen af musikskolens medarbejdere samt administration.

Gode råd

Det er vigtigt at have flere af musikskolens medarbejdere involveret i projektet, da sparring spiller en central rolle. Derudover er det centralt at kortlægge hinandens kompetencer og arbejde ud fra en gensidig respekt faggrupperne imellem. Man bør tage afsæt i lærernes spidskompetencer, da de er bedst klædt på, når det handler om læringsmål og metodik/didaktik i en classesituation. Derudover er opbakning fra folkeskolernes ledelse nødvendig.

Forventningerne til projektet skal tilpasses til, at folkeskoleverdenen i øjeblikket er i en omstillingsproces. Herudover bør man være forberedt på, at samarbejde – ikke mindst mellem to kulturer – er en vanskelig størrelse. Endelig er det essentielt at få projektet evalueret – gerne på forskningsniveau.

Arkitektur i folkeskolen som et pædagogisk og fagligt greb

Alle 7.-8. klasserne på Blågård Skole på Nørrebro i København har udviklet nye idéer til lokale byrum på Nørrebro i et huskunstnerforløb med arkitekter fra tegnestuen arki_lab.

Kort beskrivelse af projektet

I huskunstnerprojektet "Det lokale byrum" bruges arbejdet med byrumsudvikling både som et pædagogisk og et fagligt greb – dels for at skabe læring for eleverne, dels for at give arkitekterne et kvalitativt indblik i de unges hverdag og forhold til deres lokalområde.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Arkitekterne har – sammen med lærerne fra 7. og 8. klassetrin – planlagt og afviklet to moduler.

I modulet 'Det lokale byrum' arbejder eleverne kreativt med analyse og idéer til forbedring af fire mindre byrum i deres lokalområde. Via en introduktion til begreber som kommuneplan, lokalplan samt byudvikling bliver elever og lærere klædt på til forløbet.

Undervejs arbejder eleverne i matematik blandt andet med skala, målestok og arealberegning, mens de i samfundsfag har et sociologisk og politisk undervisningsforløb, der introducerer eleverne til arkitektfagets mange berøringsflader, når opgaven er at skabe bymæssig forandring og gode rammer for alle i et socialt og etnisk mangfoldigt område som indre Nørrebro.

Forløbet slutter af med en udstilling på skolen, hvor elevernes analyse og idéer præsenteres som collager, beskrivelser og modeller. Hermed kommer danskfaget også i spil med formidling og kommunikation.

I modulet 'Skolegården som byrum' arbejder eleverne kreativt i skala 1:1 med at omdanne Blågård Skoles udearealer. I denne proces erfarer de, hvordan skolereformen også sætter et fysisk aftryk. Eleverne klædes på til arbejdet via en introduktion til opgaven og de forskellige faglige begreber, der kobler sig til temaet. Eleverne kommer også på et byløb, hvor de trækker i løbetøj og med et opgaveark og et kamera i hånden kommer ud og bliver inspireret og dokumenterer andre gode eksempler på skolegårde og byrum. Herefter arbejder eleverne i workshops i skolegården med analyse, idéer og koncepter i skala 1:1. Projektet blev gennemført med 15 hele undervisningsdage på skolen fordelt i perioden august-november 2014 med nye fokusområder fra dag til dag.

Projektets indhold

Arkitekter fra tegnestuen arki_lab er tilknyttet skolen en periode, hvor de indgår i undervisningen og afvikler to moduler i fællesskab med lærerne. Forløbet er afstemt i samarbejde med lærerne, så det tilgodeser læringsmål og temaer i elevernes årsplan i de forskellige fag, som indgår i projektet.

Arki_lab har udviklet projektet som et huskunstnerprojekt, støttet af Statens Kunstfonds Huskunstnerordning. Processen er blevet sat i gang i et samarbejde mellem åben skole-koordinatorerne på Blågård Skole og arki_lab. Koordinatorerne har derefter sat arki_lab i kontakt med lærerteamene på 7. og 8. klassetrin. På den måde har de sikret, at det samlede forløb er blevet delt op i mindre moduler, så gængse skolefag som matematik, dansk og samfundsfag er blevet inkorporeret i læringsforløbet.

Efterfølgende har Områdefornyelsen Indre Nørrebro vist interesse for at indgå samarbejde med arki_lab om at videreføre projektet: Et af Områdefornyelsens fokusområder er "Skolen som driver" – derfor ønsker

de særligt at opnå viden om de unges forhold til lokalområdet.

Projektet er gennemført for 80 elever med et samlet budget på 100.000 kr. Projektet er støttet af Statens Kunstfond, der via Huskunstnerordningen finansierer 75 % af kunstnerhonoraret ved et huskunstnerforløb.

Gode råd

Det er vigtigt at sikre sig, at nogle af de lærere, der deltager i samarbejdet, tager medejerskab til projektet. Dette gør projektet bedre og motiverer ikke blot læreren, men påvirker også eleverne positivt, fordi de oplever deres lærer som engageret og deltagende. Hvis man ønsker at integrere projektet ordentligt i undervisningen, bør man sørge for guider/kurser til lærergruppen, så den har optimale forudsætninger for at indgå i arbejdet.

Helt centralt er det at skabe variation i undervisningsforløbet. Det sikrer, at eleverne ikke "går kolde" – særligt fordi det er en ny måde for dem at arbejde på. Forløbet må ikke blive for skoleagtigt. Det skal selvfølgelig være fagligt og professionelt, men hvis det i for høj grad ligner de daglige rammer på skolen, skaber det modstand.

Som underviser fra et andet fag er det vigtigt at være bevidst om, at det kan motivere eleverne ekstra, at man kommer som et frisk pust udefra. Man bør bruge den position til at give dem en god oplevelse.

Fokus for projektet skal være at skabe værdi for eleverne: Gør det håndgribeligt, hvilken værdi projektet har for dem selv.

En dag i junglens tegn: Temadag hos spejderne

En dag i junglens tegn – det er titlen på et fælles åben skole-projekt for 1.-3. klasse, som KFUM-spejderne i Buddinge Skole og Vadgård Skole i Gladsaxe Kommune afholdt 30. oktober 2014.

Kort beskrivelse af projektet

Mange spejderaktiviteter spiller fint sammen med læringsmålene i indskolingen og bringer samtidig virkeligheden ind i skolens hverdag. Af denne grund har Vadgård Skole og Buddingespejderne i fællesskab lavet en temadag med aktiviteter som forhindringsbane, dyresporsjagt, spindelvæv, snitning, pølseproduktion, bålmad, ansigtsmaling, madlavning og stridsvognsstafet – aktiviteter, der styrker trivslen og er alsidigt udviklende, samtidig med at de opfylder læringsmål.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Buddingespejderne tog initiativ til projektet og tilbød at komme ud på skolens område og lave udendørsaktiviteter fra klokken 10 til 15 en torsdag i oktober 2014.

Spejderne – hvoraf en af de frivillige voksne ledere er folkeskolelærer – udarbejdede selv alle aktiviteter og medbragte selv alle materialer. Spejderne stod også for at skrive informationsbrev om dagen til forældrene. 225 børn fra 9 klasser, deres lærere og 10 frivillige spejdere deltog i temadagen.

Dagen tog afsæt i Junglebogen og startede med, at lærere og elever sammen arbejdede med tekster fra romanen i klasserne fra klokken 8 til 10, før aktiviteterne gik i gang.

Alle børn og deres lærere prøvede alle aktiviteter i hold, hvilket var godt, da begge parter blev udfordret. Lærerne vidste i udgangspunktet ikke mere om spejderaktiviteterne end børnene. At de deltog på lige fod med børnene, gav dem en ny rolle og en ny relation til eleverne, der ifølge skolens indskolingsleder har fremmet trivsel og samarbejde mellem lærere og elever.

Projektets indhold

Ud over at dagen har fremmet trivslen og givet eleverne en dag med masser af bevægelse, opfyldte Jungledagens aktiviteter også en række læringsmål i de forskellige fag.

I idræt har aktiviteter som forhindringsbanen og stridsvognsstafet (hvor fire elever bærer en femte, mens de løber om kap) fremmet elevernes evne til alsidig idrætsudøvelse, dvs. til at deltage aktivt i basale, alsidige bevægelser i leg. Derudover har eleverne fået indsigt i at indgå i idrætskultur og relationer, dvs. til at samarbejde om idrætslige aktiviteter og lege.

I natur/teknologi har aktiviteter som dyresporsjagt, stridsvognsstafet og snitning fremmet elevens evne i forbindelse med undersøgelser, dvs. til at udføre enkle undersøgelser på baggrund af egne og andres spørgsmål, og styrket dem i forhold til perspektivering, dvs. til at genkende natur og teknologi i deres hverdag.

Sidst har der været en positiv gevinst i forhold til øget indblik i kommunikation, dvs. til at beskrive egne undersøgelser og modeller.

I dansk har arbejdet med teksterne fra Junglebogen blandt andet fremmet elevens evne til læsning, dvs. til at læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden. Derudover har eleverne fået en indsigt i fremstilling, dvs. til at udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer.

Endvidere er elevernes evne til fortolkning forbedret, dvs. til at forholde sig til velkendte temaer i eget og

andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster. Sidst har eleverne lært om kommunikation, dvs. til at følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer.

I billedkunst har aktiviteterne med at koble tegninger til Junglebogen og male ansigter fremmet elevens evne til billedfremstilling, dvs. til at udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder. Derudover har de lært om billedanalyse, dvs. til at samtale om egne og andres billeder. Endeligt har de fået en større forståelse af billedkommunikation, dvs. til at kommunikere gennem billeder.

Deltagerbetalingen var 100 kr. pr. klasse til materialer. De 10 frivillige fra spejderne bidrog med gratis arbejdskraft.

Resultat

Tilbagemeldingen fra skolen er, at dagen har været en succes, både i forhold til at opfylde læringsmål og fremme trivsel og bevægelse. Derfor regner spejderne med at gentage den.

Gode råd

Det er centralt at prioritere at bruge tid på god planlægning – en tovholder til at sikre den praktiske koordinering er som følge heraf en god idé. Det er vigtigt at tilpasse aktiviteterne, så de matcher skolens læringsmål – på uvm.dk kan du som almindelig borger få adgang til en forenklet beskrivelse af målene, skrevet i et sprog, som alle kan forstå.

Endvidere er det vigtigt, at foreningen forventningsafstemmer med skolen. Det er en god idé at skrive både lærerbrev og forældrebrev om dagens formål og indhold – det er et must, hvis budskabet skal være konkret og direkte målrettet fra forening til skole.

I forhold til organisering på selve dagen er 10 frivillige nok til at gennemføre dagen, hvis hver klasse også stiller med en lærer. En overvejelse bør bygge på at lade aktiviteterne have åben bagkant, hvis de for eksempel foregår på skolens idrætsplads, så de kan glide over i SFO-aktiviteter om eftermiddagen, hvis pædagogerne er interesseret i at tage over.

Unge i Front

Med udgangspunkt i DGI Unge i Front – Trænerspiren samarbejder skole og idrætsforeninger om praktikforløb til ca. 120 elever i 7.-9. klasse.

Kort beskrivelse af projektet

Med Morud IF som initiativtager etableredes et samarbejde mellem Morud IF, Havrehedskolen og DGI Fyn om gennemførelse af Unge i Front-forløbet i forbindelse med skolens temaugle. De 30 timers undervisning blev gennemført inden for den normale skoledag af DGI-undervisere med foreningsinstruktører som gæsteundervisere. Skolens idrætslærere med flere var med på sidelinjen.

PROJEKTBSKRIVELSEN

Projektets organisering og formål

Fra Morud IF's side var ønsket at motivere til involvering af flere unge i foreningslivet, imens ønsket fra skolens side var at åbne op til omverdenen og synliggøre mulighederne for involvering i det lokale foreningsliv samt styrke skolens fokus på idræt og fysisk aktivitet.

Samarbejdet har medført god og konstruktiv samarbejdsdialog mellem forening og skole, og de har i fællesskab fundet en samarbejdsmodel for det kommende skoleår med involvering af foreningsinstruktører i den åbne skole.

Morud IF har taget initiativet til samarbejdet og stået for et stort og godt arbejde i forhold til koordinering af elevernes praktikophold i foreningens mange forskellige afdelinger.

DGI Fyn har stået for koordinering og aftaler om praktik med øvrige foreninger i og omkring lokalområdet. Økonomien i projektet er dækket af Morud IF og Havrehedskolen. Nordfyns Kommune har bidraget med et mindre tilskud.

Projektets indhold

Eleverne får en 30 timers uddannelse fordelt på fem dage a seks timer med udgangspunkt i DGI's koncept Unge i Front – Trænerspiren.

Der blev i videst muligt omfang taget hensyn til elevers ønsker i forhold til praktiksted.

Ca. 90 elever gennemførte min. 10 timers foreningspraktik, hvoraf 2/3 var i Morud IF, imens resten var i øvrige foreninger.

På den sidste praktikdag afviklede deltagerne en aktivitetsdag for skolens øvrige klasser.

Resultat

Der er en god dialog om et fortsat samarbejde mellem skole og foreninger. En stor andel af de unge fortsætter i foreningerne efter praktikophold, for eksempel har 18 ud af 28 praktikanter i Morud IF, Gymnastik fortsat en rolle i afdelingen.

Erfaringen har dog været, at 7. årgangselever ofte er en anelse for unge til forløbet.

Gode råd

Det er centralt, at alle foreninger, der skal modtage praktikelever, inddrages i projektet så tidligt som muligt, og at de er afklarede om, hvilke ressourcer og kræfter de kan og vil lægge i et samspil med skolen. Det er desuden vigtigt, at også skolens faste lærere involveres tidligt, da forudgående dialog og forventningsafstemning i forhold til lærerens rolle i undervisningsugen er væsentlig. Endelig er det afgørende, at skolens ledelse har fokus på det ønskede samspil.

Kontaktoplysninger

Katja Bødtger, Projektleder DGI, Katja.Boedtger@dgi.dk, TELEFONNUMMER MANGLER

Et samarbejde på tværs af lokale foreninger lærer skoleelever om friluftsliv

Vinding Skoles overbygningsklasser har på en friluftsdag mødt det lokale fritidsliv og den nærmeste natur.

Kort beskrivelse af projektet

Formålet med projektet har været at afholde en fritidsdag med fokus på GPS-løb, madlavning på trangia, bevægelseslege, fiskeri, jagt og raftebyggeri. Formålet har også været at give eleverne en mulighed for at arbejde på tværs af klasser, men efter interesse, og endelig har projektet skabt en kontakt imellem skolen og foreningslivet. 120 elever fra 7.-9. klasse har deltaget i arrangementet, som har været et endagsarrangement.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets indhold

Friluftsdagens mål var at præsentere eleverne for naturen omkring Vinding Skole gennem de aktiviteter, som fritidsforeningerne i forvejen tilbyder. Eleverne valgte aktiviteter efter interesse og kom rundt til fire-fem aktiviteter, hvor de på forskellig måde kom i berøring med friluftslivets aspekter. Aktiviteterne var GPS-løb, bevægelseslege, mad på trangia, identifikation af forskellige dyrearter og afstandsbedømmelse, fiskeri, raftebyggeri og fluebinding.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Det var en udfordring for nogle elever at blive placeret i en undervisningsramme, som var væsentlig anderledes end det kendte klasseværelse. En enkelt dag er kort tid til at finde sig på plads i nye rammer med nye aktiviteter, nye voksne og nye holdkammerater. Her havde det været værdifuldt at mødes flere gange.

Det er vanskeligt at motivere frivillige til at tage fri fra arbejde for at deltage i aktiviteter i skoletiden. Det er ikke nødvendigvis de dygtigste instruktører, som har mulighed for at deltage i aktiviteter i skoletiden. Dette kan bremse foreninger i at indgå i samarbejder, fordi man vil vise sig fra sin bedste side.

Resultat

Øget samarbejde mellem de lokale foreninger og kendskab til fritidsmuligheder for byens unge mennesker. Projektet gentages fremover hvert andet år.

En spill-over-effekt var, at skolens friluftslivslærer fik netværket med den lokale O-løbsklub, som har kortlagt hele lokalområdet. Dermed fik skolen adgang til foreningens materialer.

En biologilærer vil gerne tage eleverne mere med ud i naturen, men transport er et problem. Dette kunne en frivillig FDF-leder hjælpe med, da den lokale Y's mens-gruppe gerne vil køre børnene, hvis de har brug for det.

Gode råd

FDF var tydelig tovholder sammen med en enkelt lærer. Det var klart, hvem der sagde start og stop, selvom alle foreninger var ligeværdige. Forventningerne til lærernes deltagelse var også afstemt inden dagen. Det er vigtigt med overvejelser hos foreningen om ledernes ressourcer og særlige kompetencer, da det sikrer kvalitet i samarbejdet.

Relevante link

<http://viewer.zmags.com/publication/112f3b62#/112f3b62/16>

Retsforbeholdet – et undervisningsforløb af Europæisk Ungdom Aarhus på Sabro Skole

Undervisningsforløb i forbindelse med afstemningen om retsforbeholdet 3. december 2015.

Kort beskrivelse af projektet

Formålet med projektet var at skabe kendskab til og debat om det danske retsforbehold. Frivillige fra foreningen Europæisk Ungdom Århus bidrog med input til projektet sammen med Århus Ungdoms Fællesråd (ÅUF) og Sabro Skole. 40 elever i 8. klasse på Sabro Skole i Aarhus deltog i projektet, som løb over to dage.

PROJEKTBEKRIVELSEN

Projektets indhold

40 elever fra 8. klasse, to samfundsfagslærere, en frivillig fra Europæisk Ungdom og en projektmedarbejder fra ÅUF deltog i projektet. Det løb over to dobbeltlektioner – en på valgdagen og en efter valget. Undervisningsforløbet var et forsøgsprojekt, hvor ÅUF stod for kontakten mellem forening og skole. Europæisk Ungdom leverede indholdet, og skolens samfundsfagslærere skabte de ydre rammer for forløbet.

Resultat

Undervisningsforløbet har givet konkrete erfaringer til både Europæisk Ungdom i forhold til forskellige typer af undervisningsmetoder og til ÅUF i forhold til at fungere som bindeled mellem skole og forening.

Gode råd

Både lærere, elever og forening oplever det at samarbejde som enormt relevant, når det taler ind i den fælles virkelighed. Selvom 8. klasse normalt ikke beskæftiger sig med EU, oplevede de undervisningsforløbet som nærværende og relevant, fordi folkeafstemningen blandt andet foregik på skolen og fyldte meget i medierne.

Foreninger på Skemaet – det aarhusianske ungdomsforeningsliv i åben skole

ÅUF (Århus Ungdommens Fællesråd) har med pilotprojektet bidraget til opbygningen af erfaringer med konkrete samarbejder mellem folkeskolen og det frivillige idébestemte og samfundsengagerende ungdomsforeningsliv i Aarhus Kommune.

Kort beskrivelse af projektet

Formålet med projektet er at bringe det folkeoplysende foreningsliv (konkret: samfundsengagerende og idébestemte børn og unge-arbejde) ind i folkeskolen for at bidrage til elevernes læring. Derudover skal projektet bidrage til at øge synligheden af foreningsarbejdet og inspirere eleverne til at engagere sig og at oparbejde erfaringer, der kan sikre kontinuerlige samarbejder mellem foreningsliv og folkeskole. Endelig skal projektet indsamle best practice-erfaringer, der kan understøtte og bruges som eksempler, når lignende nye samarbejder skal opbygges. Input til projektet kommer fra Aarhus Kommune og foreningerne i ÅUF. Projektet løber over flere år.

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets indhold

Projektet indeholder mange delelementer. Nogle af disse er uddannelse af foreningsfrivillige i blandt andet klasserumsledelse og anerkendende tilgang, foreningsbesøg, arbejdsaftener med foreningers bestyrelser, fyraftensmøde og pilotprojekter på forløb, blandt andet igennem ungdomsskolen og i forbindelse med afstemningen om retsforbeholdet 3. december 2015.

Derudover er der foretaget en kvalitativ udforskning af feltet med interviews på skoler blandt ledere, lærere, elever og læringsvejledere, kommunale aktører og i en lang række af ÅUF's medlemsorganisationer. Projektet har været styrket af en projektgruppe og en følgegruppe, der med henholdsvis lokalt og nationalt sigte har sat de ydre rammer for projektet.

Håndtering af eventuelle udfordringer og barrierer

Det er vores erfaring, at der findes særligt fem centrale udfordringer for skoler og foreninger. Disse omhandler Formålet, Forventningerne, Frivilligheden, Adgangen og Kontakten. Disse er beskrevet i rapporten "Sæt foreninger på skemaet, #åbnskolen".

Det er vores oplevelse, at alle udfordringerne kan brydes op og blive overskuelige – og ofte kan de vendes til muligheder.

Resultat

Det vigtigste resultat af pilotprojektet er, at flere centrale aktører har fået kendskab til det idébestemte og samfundsengagerende ungdomsforeningsliv. Dette ses blandt andet gennem samarbejde med Ung i Aarhus Nord, og ved at flere foreninger er blevet en del af den bydækkende platform for undervisningsforløb, ULF i Aarhus.

Gode råd

Der er et enormt potentiale for samarbejdet mellem foreningsliv og skole. Samtidig er det som forening i en by som Aarhus meget uoverskueligt at vide, hvor man skal henvende sig, hvis ikke der er centrale aktører, der løfter en del af opgaven, fordi man som forening ikke automatisk er knyttet til en bestemt skole.

Relevante link

www.aauf.dk/aaben-skole